

slovenska
DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

LET. IL (49)

APRIL - MAJ - JUNIJ 1999

ŠT. NO. 4.5.6.

RAZBIČAN, OPLJUVAN...

Vojna je vojna-pod takšnim ali drugačnim imenom- naj bo pravična ali ne, potrebna ali ne, terjala bo največ žrtev med nedolžnimi: nemočnimi, starimi, otroci. A njih prva žrtev bo-resnica.

Maj, s krvjo oškropljene šmarnice, - poti trpljenja- usodna sočasnost beguncev nekoč, izgnancev danes.

Začetek maja 1945. Spomin beži nazaj, na groze polne dni, ko tisoči beže pred zmago pijanimi udinjenci rdeče zvezde. Ljudje vseh vrst, različnih narodov, največ Slovencev. Vojaki so in civilisti z vozili, z mulami in konji. Študent Mirče glasno moli, begunci zaupajo v pomoč Kraljice maja.

Pot vodi v gorate kraje, prek Tržiča do Ljubelja.

Pred tunelom kupi blata, v tunelu še več, odvrženo orožje, vozovi, prevrnjena vozila, mrtve živali. Tema in gneča. Vsem se mudi na drugo stran, kjer se cesta vleče v neskončnost. Tam onkraj Drave "Stop!" Razorožite vojske, oplemba civilistov. Nemalo razočaranje nad "gentlemenimi." Vetrinje, občutek varnosti na tuji zemlji. V cerkvi Pieta, postavljanje šotorov.- Vrnitev "izdajalcev" domobrancev v gotovo smrt, čeprav niso hoteli drugega kot zavrniti oznanjevalce novega reda "enakopravnosti", ki so ga zagovarjali Utopisti Marks, Lenin, Stalin, Tito in njihovi nasledniki. Topa bolečina, občutek poraza, samo Bog ostane.

Se je svet iz zgodovine kaj naučil? Zakaj mora stotisoče nedolžnih bežati iz Prištine, iz krajev, vseprek Kosova? Se skrivati po gorah, v gozdovih, iskati zavetišča na tuji zemlji, izmučeni, pretepeni, oropani - s silo dostavljeni na meje Albanije, Makedonije, Črne gore in drugam. Zakaj spet postavljanje šotorov? Zakaj ponavljanje tragedije? V zmedu se sprašujemo: Bog, kje si?"

Letališče Greenwood, Nova Scotia. Po nekaj urah vožnje, pozno ponoči, pristaja letalo z žrtvami spora med velesilami in NADnarodom. Prepolna taborišča na Balkanu so se jih kruto znebila. Saj vendar hočejo domov, ne v daljne- tuje kraje! Dva meseca nazaj so imeli domove, avte, zemljo, dostojanstvo človeka vredno - danes pa, moj Bog, saj so postali le številke, izgnanci brez vsega. V dar jim je življenje dano, le kakšno bo? Kje je pravica, kako braniti pustošenje maskiranih tolp rdečega krvnika, javno obtoženega pokončevalca človečanstva, ki laže svetu, da se bori za Kosovo, za dušo in srce svojega NADNARODA. Za njega svetišča, ki jim pravo vero potrjujejo že šesto let. Je pravica, ko resnica potrjuje, istočasno sistematično rušenje cerkva in mošej "nepravih" vernikov? Je pravica, ko resnica kaže, da nadnarod biča, posiljuje, rop, ubija vseprek kar ni 'njegovega', po svojih zakonih "etničnega čiščenja", kot pred 50 leti "IDEOLOŠKEGA ČIŠČENJA"? Je pravica nadnaroda postati velenarod?

Ozrimo se v preteklost. Kaj nismo videli beguncev v taboriščih nedaleč od sedanjih, prav v tem letnem času, ze pred pol stoletja? Bežali so pred iste barve krvniki, zatekli se v naročje velenaroda-rešitelja, ki jih je s kruto zahrbtnostjo izdal. Ni jim podaril pravice do varne vrnitve na domove, ne do življenja samega- saj to bi ne bilo v skladu z veleručuni mešetarja. Kdor je mogel, si je sam rešil le golo življenje. Po treh letih taboriščnega

Slovenski begunci čakajo na prehod skozi tunel, na pohodu v Avstrijo.

Kosovski begunci se vzpenjajo preko Mauntains of Damned, na poti v Albanijo.

življenja-čakalnice brez upa na povratek - so begunci -DP-Staatenloss bili primorani zapustiti barake, se z ladjami po dolгих potovanjih izkrcevati na obalah širom po svetu. Nezaželjeni!

Danes je ganljivo gledati fantiča-Kosovčana s kanadsko zastavico izstopati iz letala, objeti prvega vojaka v vrsti, drugemu podajati roko, tretjemu kazati s prstki naučeni znak "V", simbol za zmago, in po njej, seveda- čimprej povratek v domovino. Ostali mu utrujeni sledijo. Sama gospa minister (za begunce)jim izreka dobrodošlico. Urejena vojaška stanovanja jih čakajo že nekaj tednov. Potovanja na obe strani jim bo plačala država. Družinam, ki želijo sprejeti izgnance na svoje domove, bodo stroški poravnani iz javnih skladov. Rdeči križ bo poskrbel za oblačila, hrano, igrače - za vso možno udobnost za-časnih priselcev. Če bodo hoteli, jim bo primerno delo na razpolago.

Podoba iz preteklosti je pred očmi: hladno, sivo, megleno пристanišče. Na pomolu nekaj duhovščine, Sisters of Service, zastopnikov urada za zaposlitev, morda znanci, skupina radovednežev, vse opazuje izkrcanje beguncev v 'obljubljeni deželi'. Sedaj hitro na delo, da si plačate voznino!"

Eno leto skromnih plač. Pa vendar ne pozabljajo še večje bede svojcev pod rdečo zvezdo nasilnega maršala. Pošiljajo domov pakete: CARE, kavo, sladkor, oblačila- vse kar manjka onim, ki so preživeli vojno - a 'vojno izgubili'.

Leto mine. Gredo na svoje. Begunstvo blede. Prijateljstva se sklepajo. Srečo najdejo med svojimi. Kaj bi takrat brez Sylvana, brez 'mat' Mare, Valčke, Ančke, Jeanike? Vedno jim bomo hvaležni!-Da, takrat se je še mislilo o domovini, se vračati v mili kraj tam pod Triglavom. A domovina? Zavrgla jih je. Z grožnjami in obrekovanjem jim je onemogočila povratek. Kaj res niso več člani rodnege jim naroda, le prijatelji morda, od daleč?

Nomenklaturi ni uspelo izbrisati resnice. Zgodovina jasno priča. Še vedno je živa pesem pobitih, še vedno žive so koracnice: "...mir v deželi naše geslo je, saj sinovi smo SLOVENIJE!"

PONOSEN JE OSTAL SPOMIN NA BRANILCE SVOBODE NARODA Z VERO V BOGA, NA NJIH DOMOVINO!

POST SCRIPTUM:

LAŽNA DEMOKRACIJA NE PRIVLAČI; SPRAVE S FIGO V ŽEPIH NE VALJAJO. (EX PATRIA - CULPA TUA EST!)

IZGNANCI - TRPINI S KOSOVA! NAJ SE VAM ŽIVA ŽELJA PO POVRAVKU V DOMOVINO IZPOLNI POD OKRILJEM ARMADE, KATERI ZAUPATE DA VAS BO OSVOBODILA. ČIMPREJ SEVEDA!

KDAJ BO ČIMPREJ? PRED ZIMO? DRUGO LETO? MORDA NIKOLI? ZGODOVINA BO PISALA.

S.Z.

slovenska
DRŽAVA
FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$15.00 per year
\$1.50 single issue
Advertising: \$0.45 per agate line

Member of Multilingual Press
Association of Ontario

Member of Canadian
Multilingual Press Federation

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of
Canada

Marta Jamnik-Sousa, President 79 Watson Ave. Toronto, ON
M6S4E2

Lastnik in izdajatelj Slovenska Narodna Zveza v Kanadi

ga. Marta Jamnik-Sousa, Predsednica

Edited by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenska Država

Zastopnika:

Slavko Skobeme
España 1316
Custeiar (1712)
Prov. Buenos Aires
Argentina

Avguštin Kuk
16 Northfield Rd.
Scarborough, Ontario
M1G 2H4 Canada
T/FAX (416) 439-8387

TELEPHONE # (416) 766-4848
FAX # (416) 766-7088

Letna naročnina za: Kanado in ZDA \$15.00, za Argentino in
Braziljo po dogovoru; Anglija, Avstrija, Avstralija, Francija in
druge države \$12.00 U.S. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno da bi se avtorjeva
naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in
izdajatelja.

**Papež Janez Pavel II. bo 19. septembra letos
v Mariboru razglasil blaženstvo škofa Slomška**

Naklonjenost do Slovencev

**Redko, kvečjemu znotraj ozemlja Italije, se
zgodi, da papež sam razglasi beatifikacijo**

Drugi obisk papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji ni več popolnoma neznana novica, je pa v njem nekaj, kar povzroča stalno zanimanje. Papež bo prišel v Maribor 19. septembra, so povedali na prvi tiskovni konferenci, ki jo je sklical odbor za papežev obisk in Slomškovo beatifikacijo pri rimskokatoliški škofiji v Mariboru. Predvidoma ob 10. uri bo na prostoru pred gradom Betnava daroval sveto mašo, razglasil prvega mariborskega škofa Antona Martina Slomška

za blaženega in se proti večeru po molitvi na Slomškovem grobu v mariborski stolnici vrnil v Rim. Papežev obisk je, kot je povedal mariborski škof dr. Franc Kramberger, izključno slovesne, beatifikacijske narave, prav to pa je njegova izjemnost, kajti papež beatifikacij - razen včasih na ozemlju Italije - po svetu ne razglasa osebno. Po mnenju mariborskega škofa je v tej izjemi mogoče videti papežev posebno naklonjenost Slovincem.

BOŽJI SLUŽABNIK
ANTON MARTIN SLOMŠEK
PRVI MARIBORSKI ŠKOF

SEMINAR pred Slovenskim Dnevom

V petek 25. junija 1999 ob 8 uri zvečer bo v cerkveni dvorani na 611 Manning Avenue, Toronto, seminar s sledečim programom:

G. Ivo Jevnikar (slovenski časnikar, ki živi v Trstu):

SLOVENC V ITALIJI MED LJUBLJANO IN RIMOM.

Razgovor bo Vodil: Dr. Peter Klopčič.

Vsi vljudno vabljeni.

Slovensko-Kanadski Svet

HRANILNICA IN POSOJILNICA SLOVENIA PARISHES CREDIT UNION

Offering you a full range of banking services

725 Brown's Line, Toronto, ON M8W 3V7

Tel.: (416) 255-1742 Fax: (416) 255-3871

Monday, Tuesday, Wednesday ..... 10:00 a.m.-4:00 p.m.
Thursday, Friday ..... 10:00 a.m.-7:30 p.m.
Saturday ..... 9:00 a.m.-12:00 p.m.

618 Manning Ave., Toronto, ON M6G 2V9

Tel.: (416) 531-8475 Fax: (416) 531-8533

Monday ..... 12:00 noon-4:00 p.m.
Tuesday, Wednesday ..... 10:00 a.m.-4:00 p.m.
Thursday, Friday ..... 10:00 a.m.-7:30 p.m.

Villa Slovenia

23 Delaware Drive, Hamilton, ON L8E 3N6

Tel.: (905) 578-7511 Fax: (905) 578-5130

Thursday ..... 3:30 a.m.-7:30 p.m.
Friday ..... 12:30 a.m.-7:30 p.m.
Saturday ..... 9:00 a.m.-12:00 noon

Dom Lipa, Toronto, Ontario
(for residents only)

Wednesday ..... 3:00 p.m.-4:30 p.m.

Kdor se ni član, naj postane!

40. SLOVENSKI DAN

Se bo vršil v nedeljo 27. junija 1999, na slovenskem letovišču pri Boltonu.

Ob 11 uri dopoldne bo Eminenca Kardinal Ambrožič daroval sv. mašo.

Po sv. maši bo v Baragovem domu kosilo in popoldne BBQ.

Ob 2 uri popoldne bo kulturni program, glavni govornik bo g. Ivo Jevnikar, slovenski časnikar iz Trsta s temo:

SLOVENSTVO JE ABSOLUTNA VREDNOTA

Uživajte lepo naravo, petje, folkloro, srečanje z znanci in gostoljubje v Baragovem domu. Poleg tega bo ples in zabava.

SLOVENSKO KANADSKI SVET

SLOVENSKO LETOVIŠČE

Slovenska Hranilnica in
Posojilnica Janeza E. Kreka
John E. Krek's
Slovenian Credit Union

747 Brown's Line,
Etobicoke, ON M8W 3V7
Tel.: (416) 252-6527

Monday 9:30 a.m.-4:00 p.m.
Tuesday 9:30 a.m.-4:00 p.m.
Wednesday 9:30 a.m.-4:00 p.m.
Thursday 9:30 a.m.-7:30 p.m.
Friday 9:30 a.m.-7:30 p.m.
Saturday 9:00 a.m.-12:30 p.m.

646 Euclid Ave.,
Toronto, ON M6G 2V9
Tel.: (416) 532-4746

Tuesday 10:00 a.m.-4:00 p.m.
Thursday 10:00 a.m.-7:00 p.m.
Friday 10:00 a.m.-8:00 p.m.
Saturday 10:00 a.m.-1:00 p.m.

S E R V I C E S

- Chequing
- Savings
- Term Deposits
- RRSP
- RRIF
- Loans
- Mortgages
- Line-of-Credit
- Master Card
- Banking Machine Card
- Travel Insurance
- Travellers Cheques

Urad HPJE Kreka je bil pred kratkim prodan. Poslovanje se je preselilo na 611 Manning A.

TORONTSKA KRONIKA

V zgodnjem marcu, v postnem času, nas torontska Cerkev pripravlja za praznike z vabilom k sodelovanju pri škofijski dobrodelni akciji- ShareLife, ki pomaga škofijskim ustanovam, misijonom in 27 agencijam. Verni kristjan ne more in ne sme preslišati tega klica, saj po osebni odpovedi in žrtvi postaja notranje bogatejši, bliže veselju in doživetju praznika Kristusove zmage po križu v vstajenje.

13.marca se je za desetletnico Kanadsko-slovenkega kongresa na občnem zboru pri Brezmadežni zbrala lepa skupina članov in gostov. Po uradnem delu in večerji, kjer so se pridružili še novi obiskovalci, smo prisostvovali kulturnemu programu. Profesor Janez Dular, minister v prvi slovenski vladi Lojzeta Peterleta, je v svojem govoru posebno poudaril delo za čisto, pravilno uporabo slovenščine na vseh področjih javnega življenja v Sloveniji.

V drugem delu je nastopil Marko Bajuk, ki je rojen v Argentini. Sedaj živi in poučuje glasbo v Ljubljani. Ob klavirski spremljavi Andreja Jarca nas je solist bariton popeljal v svet evropske in slovenske koncertne glasbe.

Naslednjo nedeljo, 14. marca je v dvorani pri Brezmadežni č.g. Tone Zrnec s skioptičnim predavanjem z naslovom Radovedna kamera v svojem umetniškem stilu prikazoval redke zanimivosti antične andske kulture v Južni Ameriki, krasoto avstralskih rajskih ptic, fotografske momente iz zimske narave itd...

V dvorani pri Mariji Pomagaj je Sks nadaljeval z zimskimi seminarji. Ing. Jože Škulj je pripravil predavanje o Venetih.

Nedelja 21.marca bo v zgodovini kanadskih Slovencev zapisana kot izreden dan srečanja z majorjem Pavlom Barrejem, grofom Nikolajem Tolstojem in ženo Georgino, s kardinalom Ambrožičem. V dvorani pri Brezmadežni je čez 300 Slovencev izkazalo hvaležnost majorju Barreju za junaška dela v poznem maju 1945, ko je na Vetrinjskem polju z lastno besedo ustavil procesijo Slovencev domov v smrt in trpljenje. Naš dobrotnik in rešitelj je praznoval svoj 93. letni rojstni dan. Po njegovih besedah so slovenski domobranci in vetrinjski begunci edina skupina, ki ga je po mnogih letih odkrila v Montrealu in vzdržuje stalne zveze z njim.

Drugi slavnostni gost je bil grof Nikolaj Tolstoj, pranečak velikega ruskega pisatelja Leona Tolstoja. Kot zgodovinar je raziskoval povojni čas in usodo ruskih Kozakov v avstrijskih taboriščih in tako prišel do Vetrinja in slovenske tragedije, Zaradi resnice, ki jo je odkril in dokazal z mnogimi dokumenti (knjiga Minister and the Massacres) je bil na britanskem sodišču obsojen z odvzemom vsega premoženja. Še danes ne more sprejeti uradne zaposlitve in v svojem imenu skrbeti za družino.

Major Paul Barre in zgodovinar Nikolaj Tolstoj sta naša resnična junaka. Hudobiji in laži sta se uprla. Tvegala sta lastno življenje in čast za rešitev brezmočnih in preganjanih Slovencev...

Naša zahvala ne doseže veličine njihovih dejanj. Dobri Bog naj jima poplača, kadar prideta pred Njegov sodni stol.

Na tem slovesnem srečanju smo slavnostno sprejeli tudi kardinala

A healthy start is a strong foundation for lifelong health.

Programs and services for children and youth

An investment in the health of our children for today and tomorrow.

- In the 1999 Budget, the Government of Canada demonstrated its commitment to improve the health of pregnant women and their babies.
- The Canada Prenatal Nutrition Program already funds 280 community-based projects across Canada, and in 400 First Nations and Inuit communities. The Program offers 20,000 pregnant women the support they need to give their babies a healthy start in life.
- Now with additional funding of \$75 million over three years, more than 35,000 Canadian women whose health or whose baby's health is at risk will benefit from this investment in communities all across Canada.
- The new funding will make it possible to increase efforts to prevent Fetal Alcohol Syndrome, the leading cause of preventable birth defects in children.
- There are a lot of other ways to give our children a good start in life. For details about this and all of the other services for children, call for your free copy of the Guide to Federal Programs and Services for Children and Youth.

For a copy of the Guide or other materials you may find useful about the health of your children, please call

1 800 O-Canada

(1 800 622-6232),

or TTY:

1 800 465-7735

or visit our Web site at:

www.canada.gc.ca

Canada

Alojzija Ambrožiča, sina begunske družine iz Vetrinja. V pozdravnem govoru se je zahvalil svojemu rešitelju.

Med odličnimi gosti so bili se slovenski veleposlanik v Ottawi dr. Božo Cerar, častni konzul Jože Slobodnik s soprogo, pisatelj Ivan Korošec iz Buenos Airesa, rešenci iz Kočevskega Roga: Milan Zajc, Franc Kozina in Frank Dejak, županja iz Mississauga Hazel McCallion. Kot nekdanji tolmač v celovški pisarni britanske vojske je Franc Krištof podal nekaj zanimivih podatkov iz tistih usodnih dni. Društvo Tabor, posebno predsednik Blaž Potočnik, zasluži iskreno zahvalo za odlično organizacijo tega srečanja.

Pomlad prihaja... Na domačih tratah pozvanjajo zvončki... Ob večerih se na vasi oglasi fantovska pesem... Za belimi zavesami poslušajo na skrivnem dekleta... Romantika davnih časov... Preko let, preko morja, v tuja mesta in moderni čas nas še v spremlja, nanovo oživlja, Bog daj tudi v prvotni domovini, fantovska pesem. Je del našega narodnega bistva,

slovenske duše, našega imena. Z modernimi sredstvi shranjena v škatljice, ploščice, trakove vseh vrst za bdoče rodove in sedanje razvedrilo nam oprepeva...

V Torontu nam fantje na vasi pojo že čez dvajset let. S pomladnimi koncerti nam pričarajo domačo idilo, razvesele trudno srce in kulturno bogate naše življenje.

Letos 27.marca so se fantom pridružile še članice nekdanjega deklinškega zbora, ki ga je pri Mariji Pomagaj vodil g.Tone Zrnec, mešani zbori obeh slovenskih župnij v Toronto. Čez 400 poslušalcev je sprejemalo nastop z navdušenjem. V vsem času obstoja naših dvoran že dolgo ni bilo toliko pevcev združenih na odru kot ta večer. Poslušali smo starejše znane popevke, prijetne solospesve, ljudske in umetne glasbe. Koncert je vodil Nace Križman, Silvija Kolarič pa ženski zbor. Marjan Kolarič, Martin Zakrajšek in Anica Ovčjak-Zibert, so izvajali Avsenikovo glasbo.

Pesmi Oljsko goro tiha noč pokriva in Marija Pomagaj nam sleherni čas je skupno s pevci prepevala vsa

dvorana.To so bili trenutki neponovljive duhovne lepote in molitve, tudi izraz slovenske duše.

28.marec...

Cvetna nedelja ... butarice ... kava, pecivo in druge dobrote... Zaključek duhovne priprave na dan vstajenja pri Mariji Pomagaj. Misijonar Božo Rustja, urednik Ognjišča v Kopru je v dneh od 26.do 28. marca pomagal čistiti naš duhovni hram. Z župnikom Batičem sta obiskala še Slovence v Oshawi. Župnija sv. Gregorija v Hamiltonu pa je bila misijonarjeva postaja en teden prej. Veliki teden je vodil župljane Brezmadežne k Vstajenju.

Članice Kat.ženske lige obeh župnij so napletle stotine butaric, obdarovale dom Lipa in še koga, pripravile kosilo v dvoranah. Ves izkupiček je namenjen za mnoge dobrodelne namene. V naši spurnosti je mnogo razumevanja za to delo. Vsem iskrena hvala za lep uspeh Akcije Cvetna nedelja.

Obredi Veikega tedna zberejo po velikem mestu in okolici

Gospod, pot mi pokaži!

Martin Globočnik

*Mučenik Lambert Ehrlich
rojen 18. septembra 1878 pod sv. Višarjami
v kanalski dolini
Teologijo in filozofijo študiral v Rimu,
primerjalno teologije v Oxfordu.
Stolni vikar, škofjski tajnik in profesor
bogoslovja v Celovcu:
Socialni delavec, branilec slovenskih pravic,
zagovornik koroških mej na mirovni konferenci
v Parizu.
Profesor teološke fakultete v Ljubljani,
mednarodno priznan znanstvenik, organizator
slovenskega misijonarstva, velik dobrotnik revnih.
Uzgojitelj akademske mladine, najmočnejši jez
proti vdiranju kulturnega bolševizma in
komunizma, graditelj slovenske bodočnosti.
Padel v Ljubljani 26. maja 1942 kot čista
ideološka žrtev.
Ehrlich je v dvojem največji:
Kot svetniški duhovnik,
kot veliki Slovenec,
ki je imel vizijo slovenstva v evropskem
občestvu: polno življenje v enakopravni
državi svobodnih Slovencev.*

Martin Globočnik leta 1945

Ko sem urejal spomine svojih zapisov sem dognal, da sem bil vse življenje pod božjim varstvom. Velikokrat mi je prišla misel: zakaj sem med tolikimi tisoči, ki so bili pomorjeni, jaz bil rešen? Ko boste brali boste spoznali, da sem bil rešen na preprost način - Gospod mi je pokazal pot. In jaz bom pričal, kaj se je zgodilo. Ostal pa sem dosleden v svojem prepričanju. Tako sem vsa leta učil in govoril v šoli, med prijatelji in v skupnosti, da je komunizem največja nesreča za slovenski narod in za katerokoli družbo.

V času svojega šolanja in dozorevanja sem spoznal dva Slovenca, ki sta vplivala na mojo življensko pot. To sta bila škof A.B. Jeglič in prof. dr. L. Ehrlich. Ne bom navajal vsega Jegličevega delovanja. Meni se zdi, da je za narod in versko življenje bilo najbolj pomembno delo: ustanovitev Škofovih zavodov. Koliko odličnih duhovnikov se je vzgajalo tam! Koliko laikov iz vseh poklicev se je šolalo v Zavodih!

Leta 1938, malo pred smrtjo, je škof Jeglič imel za slovenske fante preroški govor. Imamo dve fronti je rekel. Fronta Kristusa Kralja in satanova fronta: komunizem. In ta fronta se je pod zastavo Kocbekovega krščanskega socializma vgnezdila tudi v Škofove zavode. Žrtvi sta bila Hribovšek in Remic. Leta 1939 sem imel na učiteljski predavanju o delu in pomenu škofa Jegliča. Seveda so se komunisti v razredu predvsem voditelj komunistične celice J. Nedog zbrali in očitali Jegliču razne napake. Bitko so izgubili, ker je tudi prof. Kolar, čeprav liberallec, pobijal Nedogove trditve.

Dr. Lambert Ehrlich, profesor bogoslovja, je kot koroški rojak branil slovenske interese na mirovni konferenci v Parizu. Na žalost, izgubili smo Primorsko in Koroško. Kljub temu prof. Ehrlich ni nehal misliti na svobodno Slovenijo. Začel je zbirati slovenske akademike in dijake pod SDZ Slovensko dijaško zvezo in nas navdušil za Višarsko Slovenijo. Veliko je njegovih učencev, ki smo, prepričani, da bi veliko borbo malega naroda dobili in bi Ehrlichova Višarska Slovenija postala dejstvo, če ne bi bilo satanove fronte, ki so jo vodili slovenski KKK Kardelj, Kidrič, Kocbek. Partizani tudi, če so se skrivali pod OF, se niso nikoli borili za osvoboditev naroda, ampak za komunistično oblast. Beseda partizan pomeni partija = komunizem.

Še danes me preseneča, da so slovenski kristjani zagovarjali izjavo nekega teologa: "Danes samo lahko obžalujemo, da je domobranstvo poglobilo razdor v narodu in to v času okupacije." Ali naj bi ljudje, ki niso verovali v komunizem in njihovo fronto, šli pred Mačka in Tita in rekli: "Tu smo, pobijte nas!" Saj to so leta 1945 komunistični partizani itak izvršili. Dalje je v tisti izjavi: "Nobenega dvoma ni, da je večina, ki so sodelovali v OF šla v boj iz domoljubja. Bili so verni ljudje." Te izjave so zapisane iz neznanja partizanske revolucije. Od vsega začetka jim je šlo le za oblast. Kako jo doseči? Z revolucijo!

V partizanih so bili: ali prostovoljci ali prisiljenci. Prostovoljci so bili v glavnem partiji in njihovi simpatizerji. Vsi ti so sovražili duhovnike in kar je cerkvenega. Samo ti so gospodovali in odločali. Med prisiljenci pa so bili taki, ki so se dali prevzgojiti in taki, ki smo bili trdni v svojem mišljenju. Med tistimi, ki smo bili trdni, smo bili taki, ki smo skušali zbežati, brž ko smo dobili priliko. Med onimi na prevzgoji sem jih nekaj poznal, ki so bili hujši kot partizani, samo da so si pridobili zaupanje voditeljev. Fant (Ivan Stupica), ki je mučil učiteljico Novakovo v Ribnici, je bil sin bivšega župana SLS v Sodražici.

V septembru 1936 sem se vpisal na učiteljskišče v Ljubljani. Pod Živkovičevim režimom so v Sloveniji sprejeli na učiteljskišče le malo kandidatov, l. 1934 pa sploh nobenega. V letu 1936 se nas je prijavilo veliko, a sprejeli so le 40 prostolcev. Ravnatelj je bil g. Nande Marolt, liberalni malomeščan, ki je bil zelo proti kmečkemu stanu. Na dan vpisovanja me je ravnatelj neolikano, naravnost prostaško napadel. Pripeljal sem se s kolesom od doma, 35km oddaljenih Cerklj. Na poti me je ujela ploha, tako da sem prišel v šolo premočen in umazan od blata. Ravnatelju, ko me je srečal na hodniku, sem razložil dogodek, a mi je zabrusil: "Takah capinov pa ne bomo sprejemali." Menda so pri konferenci precej govorili o meni, tako mi je pozneje povedal prof. Kolar. Rešilo me je spričevalo male mature na klasični gimnaziji in dober glasbeni posluš.

Živel sem zelo skromno. Kosilo in večerjo sem dobival zastonj v uršulinskem samostanu, v pekarni Dolinar pa "štruco" kruha. Vsaki dan, zgodaj zjutraj sem hodil v ljubljansko

stolnico ministrirat, da sem si prislužil denar za plačanje stanarine. Dr. Franc Kimovec, ljubljanski kanonik ter moj rojak, mi je mesečno dal 60 dinarjev. V soboto popoldne in nedeljo pa sem večkrat šel v Moste, kjer je bil župnik Miha Jenko, moj rojak. Tu sem spoznal veliko njegovih prijateljev, ki so hodili k njemu na obisk. Med njimi so bili: Filip Tercelj, Dr. Alojzij Kuhar, Miloš Stare, France Kremžar.

Državno učiteljskišče je bila trdnjava liberalizma in marksizma. Saj tu so se šolali Edvard Kardelj, Vida Tomšičeva in Lidija Šentjurg. V razredu sem kmalu spoznal, da je večina sošolcev iz uradniških ali trgovskih družin. Bili so iz Ljubljane in bližnje okolice. Samo pet nas je bilo iz dežele in le dva iz kmečkih družin. Velika večina slovenskega naroda pa je bila kmečkega porekla. Pomislil sem na domačo osnovno šolo. Učitelji, ki so bili iz uradniških in trgovskih družin, niso poznali problemov kmečkih otrok, nekateri se o tem niso hoteli poučiti. Na zadnjo nedeljo v oktobru 1936, misijonsko nedeljo, sem doživel preobrat, ki je zaznamoval vse moje naslednje življenje. Bil sem v zakristiji ljubljanske stolnice, ko je vstopil Dr. Lambert Ehrlich. V rokah je imel precej misijonskih revij in listov: Katoliški misijoni, Zamorček in podobno. Pride k meni in mi s svojim znanim nasmehom reče: "Gospod, ali bi tole pred cerkvijo prodali? Jaz bom imel ob desetih misijonsko pridigo in potem mašo. Kar vam listov ostane, pa prinesite na moje stanovanje. Lepa hvala za uslugo." Po maši sem denar nesel na Ehrlichovo stanovanje. Sprejela me je kuharica. Ko ji povem po kaj sem prišel, pokliče profesorja. Profesor je takoj prišel in rekel: "Dragi gospod kar vstopite." Ko sem mu izročil denar, me je takoj vprašal "Ali ste že danes jedli?" Ko mu razložim, kako je z mojim prehranjevanjem, mi reče "Potem boste danes moj gost." Med kosilom me je povpraševal o mojem življenju in šolanju. Po obedu sva še malo posedela in je pravil o svojih akademskih in o Slovenski dijaški zvezi. Po kratkem odmoru pa mi z malo drugačnim glasom reče: "Gospod, vi boste na učiteljskišču

ustanovili in vodili krožek SDZ. Pridite v "Izbo" in g. Tepež vam bo vse razložil in vas poučil."

Odhajal sem z veselimi srcem in ponosom, da mi je prof. Ehrlich zaupal in naložil tako odgovornost. S tem sem začel delati za slovenski narod in mučenec Ehrlich mi je vedno pri Bogu izprosil pomoč. Že naslednji dan sem bil zvečer ob sedmih v Izbi. Tisti večer me je profesor predstavil 'svojim fantom'. Ing. Tone Tepež, ki je bil predsednik glavnega odbora SDZ (in prav radi tega ustreljen dne 29. dec. 1942 pri družini Semej na Dobu pri Domžalah), me je poučil o namenu organizacije in njeni zgodovini ter dal praktična navodila, kako naj pričnem z delom. V letu 1940 je bilo 70% učiteljskiščinikov članov krožka SDZ. Jaz sem bil do konca l. 1940 predsednik ali poglavar krožka. Dr. Pogačnik, katehet in ravnatelj Marijanišča ter poznejši nadškof in metropolit je bil duhovni vodja krožka, prof. Petelin: profesor-poverjenik. Največ pa mi je pomagal in svetoval pri delu profesor Prijatelj, ki je l. 1938 postal ravnatelj učiteljskišča.

Spomladi l. 1937 sem bil pri dr. Ehrlichu in mu razložil, kako je z našim krožkom in kako je na učiteljskišču. Potožil sem mu, da ni kmečkih fantov in deklet. Saj nihče ne poskrbi z učiteljske kandidate. Rekel sem mu: imamo zavode za gimnazijce, Tabor, Salezijanci tudi skrbijo, a za učiteljskiščne se pa nobeden ne zmeni. Dr. Ehrlich je pazljivo poslušal in potem rekel: "Za Slomškov zavod moramo poskrbeti." Jaz sem o tem govoril tudi z dr. Pogačnikom, prof. Petelinom in ravnateljem Prijateljem. Vsi so sprejeli to na znanje. Šel sem k g. J. Štukelj, ki je bil predsednik Slomškove zveze, to je društva katoliškega učiteljstva in ga pripravil do tega, da se je začel zanimati. V jeseni l. 1937 sva šla k dr. Korošču. On je bil zelo navdušen in od tedaj naprej so se začeli zanimati za to zadevo tudi v 'višjih' krogih. V šolskem letu 1938/39 so se zgradili "Slomškov dom" na vrtu Marijanišča. Iz podeželskih občin in župnij so prišli kmečki fantje in tam stanovali. Ravnatelj je postal dr. Pogačnik, prefekt

dalje na str.....

+ Silvano Giralardi

Dne 22. februarja je v Trstu umrl Silvano Giralardi, mož ge. Majde rojene Bartol iz ugledne Bartolove družine. V Torontu za njim zalujeta svakinja Zlata Bartol in svak dr. Marjan in številni znanci in prijatelji Bartolovih. Pokojni je imel lepo slovo ob krasnem vremenu, polno prijateljev, večinoma Slovencev, ga je spremilo na zadnji poti; Krašovci so mu zapeli in prijatelj Saša Martelanc se je v imenu vseh prijateljev od njega poslovil z naslednjimi besedami: "Želel bi se z nekaj besedami spomniti dragega gospoda Silvanota, od katerega se tukaj poslavljamo. Začel bom v jeziku, ki je bil njemu domač, nadaljeval pa v našem, ki ga je tudi delno poznal in predvsem spoštoval.

Spoštovanje in hvaležnost: ne najdem primernejših besed s katerimi bi izrazil občutke, ki nas navdajajo v trenutkih zadnjega slovesa od našega ljubega gospoda Silvanota, prijatelja in pravičnega moža. SPOŠTOVANJE do njegovega poštenja, njegove resnosti pri delu, njegove srčne kulture, do njegove gospodskosti v medčloveških odnosih. HVALEŽNOST za prijateljstvo, ki ga je širokogrudno razdal, za njegovo razumevanje, za tolike stiske rok, za njegov odprt nasmeh, ki je prihajal iz dna njegovega plemenitega in vedrega značaja.

Kdor se ga spominja še na njegovem delovnem mestu pri radijski postaji, ne bo nikoli pozabil

njegovega značilnega hitrega koraka, njegove bele halje polne s scotchom pripetih odrezkov magnetofonskih trakov, njegovih izkušenih prstov med množico gumbov in stikal pri snemanjih in oddajah, njegovega obraza sklonjenega nad radijskimi urniki in programi, njegovih jasnih navodil po telefonu, besed in nasvetov na štiri oči, na sejah, njegove pristne prisrčnosti v odmorih in zabavah.

Bil je eden tistih - in tu ne smem pozabiti njegoverga brata Tristana - ki so pripomogli ne le k dobremu delovanju ustanove, ampak tudi njenemu ugledu in k vzdušju medsebojnega spoštovanja v delavni skupnosti, ki so jo sestavljali ljudje različnega izvora.

Generacija kateri pripadam, se je na svojih začetnih radijskih korakih srečavala z mnogimi starejšimi ljudmi, ki so ustvarjali in v valove pospremljali italijanske in slovenske oddaje.

Na veliko teh ljudi imam zelo lep spomin, kajti med njimi so bili ne samo resni ampak tudi človeško odprti ljudje.

Gospod Silvano je bil med njimi v prvih vrstah. Kar čutil si, da razume vzdušje tiste včasih zamotane delovne skupnosti; kar čutil si, da je to prijatelj, ki sicer govori drug jezik, v srcu pa istega.

Simpatičen, glasen plemenit in pravičen - katerega se spominjam iz tistega že oddaljenega časa.

V kasnejšem razdobju pa se mi je njegov lik pokazal v še bolj žlahtni obliki. Na svojem cvetočem domu na Krasu je imel na široko odprta vrata za vse, ki so kaj dali na prijateljstvo, iskreno besedo in lepo razpoloženje. Ne samo mi iz bližine - tudi prijatelji iz daljnih celin so vedeli, da bodo na njegovem vrtu deležni iskrene domačnosti, razumevanja in vedno živih lepih spominov.

Z odprtim srcem je prihajal na naše prireditve in vedno se je potrudil, da je spregovoril tudi v našem jeziku. Če mu je kdaj zmanjkalo kak izraz, se je zatekel po pomoč k tolmaču - tolmač pa je bil njegov prisrčen nasmeh, ki se je podaljševal v obeh in nazadnje v prijazen stik desnice.

Mnogi se bomo še dolgo spominjali našega dragega gospoda Silvanota, še zlasti pa se ga bomo spominjali zaradi človeških vezi, ki jih je gojil in potem ko je vstopil v pokoj še posebno utrdil. Zdelo se je, kot da bi bil nalašč zanj skovan tisti rek, ki si ga našel napisanega na keramičnih ploščicah - se še spominjate? - tiste preproste danes že zastarele fraze, ki pa je tako polna topline: "Moj dom je odprt srcu, prijateljem in gostom." Zbogom dragi gospod Silvano, s hvaležnostjo in spoštovanjem.

Gospe Majdi in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

Ured. S.D.

Fantovski Tabor Slovenske dijaške zveze v Slovenskih Konjicah, leta 1939.

pa g. Karel Volbank. Med stanovalci Slomškovega doma sta bila učiteljsčnika - mučenca J. Pavšič in V. Mravlje, oba tudi člana S.D.Z.

Slovenska dijaška zveza je bila narodno obrambna organizacija pod geslom: Bog, narod, domovina. Naš vzornik je bil škof A.M. Slomšek. Imeli smo krožke po vseh srednjih šolah in tudi na nekaterih meščanskih. Izdajali smo list: Stražnji ognji. Vsako leto med počitnicami smo organizirali tabore. Tabori so bili: I. 1935-Oljka, 1936-Stična, 1937-Kočevje, 1938-Ponoviče, 1939-Slovenske Konjice, 1940-Kamnik. Dekliška veja S.D.Z. je imela svoje tabore. Prav tako smo meli poglavarji svoje študijske dneve, kjer so nas poučili, kako voditi krožke. Ti dnevi so bili navadno pri Sv. Duhu ob Bohinjskem jezeru. Ker je bilo v mestih več šol, torej več krožkov, zato so osnovali novo organizacijsko enoto: Veliko poglavarstvo. Mene so I. 1940 izvolili za ljubljanskega velikega poglavarja. Pod mojim poglavarstvom je bilo 15 krožkov. Septembra sem v Frančeskanski dvorani v Ljubljani organiziral sestanek vseh krožkov. Ko je decembra 1940 nenadoma umrl dr. A. Korošec, velik prijatelj in dobrotnik S.D.Z., smo v imenu S.D.Z., Tone Štukelj iz Novega mesta, Štefan Falež iz

Maribora, Martin Globočnik iz Ljubljane položili venec na njegov grob.

Liberalni učiteljsčniki so se zbirali v šolskih društvih. Sokol je bila vsedržavna organizacija, ki jo je podpirala država z denarjem davkoplačevalcev. Po letu 1937, ko je Kardelj prišel iz Moskve v Ljubljano so na učiteljsčju organizirali komunistične celice. Sestanke je ščitil prof. Copic, vodil pa jih je J. Nedog iz mojega razreda.

Ker je v Sloveniji nastalo pomanjkanje učiteljev, so naš peti letnik zaključili že o Božiču 1940. Sredi januarja 1941 sem opravil diplomski izpit. Valeto ali poslovilno večerjo s profesorji smo imeli v gostelni na Rožniku. Naslednje jutro sem zadnjikrat ministriral dr. Kimovcu. Zahvalil sem se mu za vso pomoč. Po vojni je bil dr. Kimovec večkrat zaprt. Zakaj? Bil je duhovnik in neutrujen delavec: Vodil pevski zbor v stolnici, orglasko šolo, prevajalec knjig, predvsem iz angleščine. Zvečer istega dne sem šel v lzbo. Poslovil sem se od prijateljev in predvsem od prof. Ehrlicha. Zmolili smo rožni venec, potem je imel prof. Ehrlich govor o šoli, učiteljsvu in o našem vzorniku Slomšku. Omenil je krožek SDZ na učiteljsčju in zaključil: Zapomnite si gospodje, krožek na učiteljsčju vrši zelo pomembno vlogo. Lepa hvala gospod Globočnik, naloženo

delo ste imenitno izvršili. Naj Bog usliši našo prošnjo, da bi Slomska klicali blaženega. Pokropil me je z blagoslovljeno vodo. Tako sem se poslovil od profesorja, nisva se več videla, tudi na pogreb nisem mogel, ker sem bil tedaj, 1942 v Mokronogu.

Naslednje jutro sem se odpeljal v domačo vas. V rojstni hiši je bila sestra Julka. Bila me je vesela. Takoj sem vložil prošnjo za učitelja. Treba je bilo priložiti več dokumentov. Zato sem moral večkrat v Kranj in v Ljubljano. Medtem ko sem čakal na rešitev prošnje, me je župan F. Slemec prosil, če bi vrsil posle občinskega tajnika. Tajnik je bil poklican na orožne vaje. Pri tem delu sem spoznal težave slovenskega kmeta. V letih mojega šolanja, ko nisem imel več stikov z občani in vaščani se je življenje precej spremenilo. Po letu 1937 so tudi v cerkljansko faro prinesli marksistične ideje. Glavni aktivisti so bili večni student J.Boštinar, Tone Fajfar, dr. Bohinjc. Bohinjc je zagonetka, sin bogatega posestnika. Študiral je v Škofovih zavodih, leta 1941 ga Nemci pustijo, medtem ko vse druge izobražence izženejo. Skupno z Borštarnjem je bil organizator partizanov, ki so umorili: Vido Kristan, Vombergarja, Osenarja, Kepica. V Cerkljah in Lahovcah sta bili močni domobranski postojanki. Skoraj vse so partizani pobili, ko so jih Angleži vrnili. Nekaj mladoletnikov, ki so bili izpuščeni

iz partizanskih zaporov, je bilo ubitih na poti domov, v vodiški gmajni. Nekaj preživelih beguncev je v Argentini. Proti koncu februarja 1941 me je začelo skrbeti, kaj je z mojim imenovanjem. Drugi sošolci s so že imeli namestitvene odloke. Šel sem v Ljubljano k šolskemu nadzorniku, ki je bil odgovoren za nastavitve, dr. M.Jegliču. Tole mi je povedal: "Smo vas že nastavili v Križe pri Trziču. A na ministerstvo so dobili oster protest, zato dekreta niste dobili." "Kdo je pa protestiral?" sem vprašal. "V Križah je močna kumunistična celica. Oni vas ne marajo tja. Zdaj smo poslali imenovanje za osemrazredno šolo v Mokronogu. Počakajte na dekret." Ko sem pozneje premišljeval o tem dogodku, sem videl božjo voljo. Če bi bil v Križah, bi me Nemci preselili na Hrvaško ali Srbijo, še prej zaprli v Škofove zavode. Na dan sv. Jožefa dobim pismo, da sem nastavljen na osemrazredno osnovno šolo v Mokronogu. Službo moram nastopiti 27.marca 1941.

SLAVNOSTNO KOSILO, DNE 21. MARCA

Kdo je bil major Paul Barre iz Montreala, Kanada? Po drugi svetovni vojni je bil komandant begunskega taborišča na Vetrinjskem polju, kjer se je nahajalo na tisoče in tisoče beguncev in domobrancev, ki so se umaknili pred Titovo in Rusko armado, ki je prodirala proti avstrijski meji. Sledila je Celovška zarota, Angleži so začeli vračati in to prisilno s pretvezo, da gredo v Italijo čuvat ameriške vojaške magacine, v resnici pa so jih vračali v Jugoslavijo v partizanske roke, ki so jih pobijali v Kočevskem Rogu, Teharjih in drugih številnih moriščih širom Slovenije. Nekaj domobrancev je skočilo iz vlaka blizu Podrožce, se vrnili v Vetrinje ter poročalo o kruti resnici zdravniku dr. Meršolu, ki se je napotil k poveljniku taborišča majorju Paul Barreju ter mu razložil kruto prevaro. Brez vednosti svojega poveljujočega generala Toby Lowa je major ustavil prisilno vračanje in s tem tešil nad 6000 beguncev in domobrancev, ki so še ostali v Vetrinjah.

Trije častni gostje dneva: kardinal dr. A. Ambrožič, major P.B. Barre in grof Nikolaj Tolstoj.

predsednikom Milanom Zajcem na čelu, kakor tudi sin pok. dr. Meršola, dr. Tine Meršol z ženo. Ing. Pleško je vodil slavje in predstavil glavno mizo ter povabil predsednika Blaža Potočnika, ki je imel glavni govor. Fant in dekle v narodnih nošah sta vsem častnim gostom propela šopke, moški zbor Fantje na vasi so pod vodstvom Ignaca Križmana zapeli obe državni himni ter še eno slovensko narodno, jezuit dr. Jože Plevnik pa je zmolil molitev in strežniki in strežnice so začeli z razdelitvijo kosil. Po kosilu so prenesli pred

Gostje se zbirajo.

Del glavne mize.

Tako društvo Tabor iz Toronta že na leta prireja bankete ob rojstnih dnevih sedaj ostarelega majorja Barreja v znak hvaležnosti od slovenskih rojakov in rojakinj. Letos je društvo Tabor priredilo kosilo v cerkveni dvorani v New Torontu, katerega se je udeležilo nad 350 ljudi, ki so zasedli dvorano do zadnjega kotička. Mnogim ni uspelo dobiti vstopnic.

Med visokimi gosti so bili kardinal dr. A. Ambrožič, grof Nikolaj Tolstoj in žena Giorgina, major Paul Barre, veleposlanik R.S. v Kanadi, dr. B. Cerar, častni konzul Jože Slobodnik, županja Hazel McCallion, preds. ameriškega sveta dr. Mate Resman, dr. Jože Plevnik, S.J. Mag. Ivan Korošec iz Buenos Airesa. Trije visoki gostje kot oba Tolstoja ter major Barre so stanovali pri družini Petra in Štefke Pavlin. Bili so zelo zadovoljni z njihovo gostoljubnostjo. Tudi iz Clevelanda je prišlo mnogo rojakov, odborniki Tabora s

Prisrčnem pozdrav kardinala Ambrožiča in majorja Barreja. Dr. Božo Cerar, slovenski ambasador na desni, g. Potočnik v ozadju.

slavljenca veliko torto z napisom ob 93 letnici in blaž Potočnik mu je zapel pesem in z njim je sodelovala vsa množica v dvorani. Bilo je to enkratno srečanje z majorjem, Tolstojem, kardinalom in ostalimi visokimi gosti. Vzdušje v dvorani je bilo zelo prijetno, znanci ki se niso vedeli že na leta so se veselo srečavali in se med seboj pogovarjali celo popoldne. Bili so hvaležni društvu Tabor, ki je vodil to srečanje in jih tudi obvestili, da so si pravočasno rezervirali vstopnice.

Brez dvoma pa sta pri temu zgodovinskemu dogodku igrala veliko vlogo zakonca ing. Peter Pavlin in njegova soproga Štefka, saj sta vzela v oskrbo vse tri visoke goste, majorja Paul Barre-ja, grofa Nikolaja Tolstoja ter njegovo soprogo Georgino. Društvo Tabor v Torontu se njima iz srca zahvaljuje za vso gostoljubnost, ki sta jo izkazovala našim visokim gostom!

Poročevalec: Blaž Potočnik

Pripomba uredništva: G. Blaž Potočnik, si v svoji skromnosti ne želel lastiti posebnih zaslug, dasi je prav on bil iniciator in pozneje nadvse uspešen organizator tega slavja, zato zasluži tudi on javno priznanje.

1999 OB 93 LETNICI MAJORJA P. BARREJA

Častni gostje z majorjem Barrejem občudujejo lepo torto.

Pri glavni mizi: dr. B. Cerar, slovenski ambasador v Ottawi, kardinal dr. A. Ambrožič, Major P. Barre, grof Nikolaj Tolstoj, grofica G. Tolstoj in ga Stefka Pavlin.

Častniki slovenski konzul v Torontu g. Jože Slobodnik s soprogo Darjo.

Stari znanci iz begunjskega taborišča obujajo spomine. Kardinal dr. A. Ambrožič, g. Blaž Potočnik, major P. Barre.

Županja Mississauga ga. Hazel McCallion v pogovoru z g. Petrom Pavlinom.

Sin pokojnega zdravnika dr. Meršola. V ozadju častni konzul g. Jože Slobodnik z ženo Darjo.

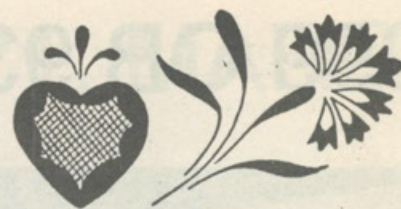

Dvorana pri Brezmadežni je bila napolnjena do zadnjega kotička

O dvojni identiteti

Dr. Edi Gobec

Lani je v Ljubljani pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti izšla zanimiva knjiga Zvoneta Žigona pod naslovom *Otroci dveh domovin* in podnaslovom "Slovenstvo v Južni Ameriki". Še kot študent se je takrat še v glavnem neznan poznejši novinar in raziskovalec Žigon obrnil s prošnjo za razne nasvete in napotke tudi na dr. Edija Gobca, profesorja sociologije, izseljenskih študij in socialne psihologije na Kentski univerzi in ravnatelja ustanove Slovenian Research Center of America, Inc. Leta mu je napisal več strani napotkov in pripomb o dvojni identiteti v Ameriki. Avtor Žigon se je odločil, da bo za drugi del knjige zbral pisma izseljencev in njih potomcev iz raznih držav in predstavil njihove poglede na dvojno identiteto. Mozaik teh pogledov in opazovanj iz Južne Amerike, Avstralije in od drugod je izredno pester, raznolik, poučen in zanimiv. Iz ZDA ponatiskuje v obliki zanimivih osebnih pisem pripombe profesorja geografije dr. Jožeta Velikonje (dobro stran) in prevajalke gospe Polonce Cesar-Nedzbale, ki je svoječasnno delala na slovenskem oddelku pri Glasu Amerike v Washingtonu (dve strani). V naslednjem sledijo nekatere pripombe prof. Edija Gobca, ki so natisnjene na straneh 200 - 209:

Obrobnost – preplet problemov in bogatve

Dvojno identiteto bi skušal najprej razumeti v smislu obrobnosti (marginalnosti), ki je v resnici povezana z večjimi problemi, a tudi z bogatitvami. Problem je v razdvojenosti in v dejstvu, da marsikdaj človek z dvojno identiteto nikamor ne pripada »povsem«, da mu torej v vsaki kulturi in družbi nekaj manjka. Ameriški Slovenec npr. pogreša slovenske vrednote v Ameriki, a tudi ameriške v Sloveniji. Je hkrati subjekt in objekt dveh kultur, a včasih se obe ne dasta povsem uskladiti, ali sploh ne, kar seveda vodi k razdvojenosti in notranjim kot tudi družbenim konfliktom. V tem in še marsičem je dvojna identiteta vsekakor problem.

To obrobnost ali marginalnost so dobro zadeli že Stonequist, Robert Ezra Park in drugi (v literaturi npr. tudi naš rojak Ivan Jonetz, čigar črtico »A Soul Divided« lahko najdete v naši *Anthology of Slovenian American Literature*). Vendar dvojna identiteta pomeni ne le problem, občutek konflikta ali celo krivde, ker je tak človek izpostavljen pritiskom pričakovanih dveh (ali več) različnih kultur in družb in se sledeč eni čuti nezvestega drugi, kakor ga skladnost z eno družbo vodi k neskladnosti in čisto k negativnim sankcijam druge. Izpostavljenost dveh različnim družbam, njih vrednotam in pritiskom pomeni pa tudi bogatitev osebnosti in družb. Znana je sociološka ugotovitev, da dokler človek pozna le eno samo kulturo, dejansko ne pozna niti svoje kulture, saj nima meril in možnosti primerjave, ki je za vsako razumevanje nujno potrebna. Človek z dvojno identiteto je prisiljen stalno primerjati, bodisi da to dela zavestno ali podzavestno. Ima torej pogoje, četudi ne samo po sebi zadostne, za boljše razumevanje in kritično presojanje smislov, vrednot in norm. Še več: podvržen je dodatnim ali dvojnimi izzivom ali stimulacijam, in če jih modro in vestno izrabí, ima torej kritično in ustvarjalno prednost v primerjavi z osebami z eno samo identiteto in pripadnostjo. Mislim, da je v svojih pripombah o naši knjigi *Slovenian Heritage I.* pisatelj g. Drago Jančar to odlično zadel in razumel: sprostitvev ustvarjalnosti, ki o njej priča visoko število izjemno uspešnih Slovencev izven Slovenije. Morda bi lahko rekli s Toyneejem, da se obrobnost ljudi z dvojno identiteto že zaradi izpostavljenosti dvojni kulturi soočajo v večji meri z izzivom in odzivom (challenge and response), kot recimo oseba, ki živi v okviru ene same kulture. To vodi k dvigom ali zlomom, kjer bi po Gordon Allportu sodili, kako dragoceno je zavetje družine ali prijateljev (to je primarne skupnosti) za preprečitev zloma.

Življenje zunaj domovine gotovo poveča in izostri to dvojno izpostavljenost, vendar se mi zdi, da bi bilo dandanes napačno predpostavljati, da so npr. ljudje v Sloveniji izpostavljeni zgolj eni sami – ali celo homogeni – kulturi. Tokovi od verskih do marksističnih, od idealizma do grobega materializma in oportunitizma, subkulturne razlike med mestom in deželom in med generacijami, da ne omenjam vplivov literature, medijev, turizma, manjšin in priseljencev, vse to tudi predstavlja probleme in bogatve, vendar manj zaostrene, šibkejše in milejše kot obrobnost na tujem; zasidranost v eni kulturi je brezdvomno težja na tujem in v svetu narodnih manjšin v zamejstvu.

Razlike v doživljanju dvojne identitete

Razumljivo je, da npr. vsi rojaki v zdomstvu ne doživljajo obrobnosti in dvojne (ali več kot dvojne) identitete v isti meri in z isto intenzivnostjo. Izzive in odzive dveh kultur si je treba predstavljati kot »kontinuum« – proces med dvema poloma ali skrajnostima. So ljudje, ki vsaj zavestno dvojne identitete več ne občutijo – »Vsi smo samo Amerikanci«, vam utegnejo odgovoriti; ali: »To je družba topilnega lonca« – in ne moti jih, če so strokovnjaki take trditve povsem ovrgli. Potem zasledimo povsem rahle sledove »kulture starega kraja« – ta in ta prednik je prišel iz Slovenije – ali je bila Avstrija? Ne ve točno, od kod. Osveščenost se postopoma večja. Z občutkom rahlega »domotožja« se vnuk ali pravnukinja spominja kakega slovenskega običaja, pesmi ali jedi, kot npr. potice ali štrukljev. Ko se prek sredine, kjer ljudje čutijo približno enako navezanost na Slovenijo in Ameriko, postopoma bližamo drugemu pretežno slovenskemu polu, vidimo, da prevladujejo slovenske vrednote. Tako imamo tudi v Ameriki iskrene »stoodstotne« ali »poklicne« Slovence, ki jim je res prvenstvene važnosti slovenstvo in dobrobit in ugled slovenskega naroda – na tujem, v domovini, povsod. To so seveda ljudje iz vseh plasti: duhovniki, pevovodje, učitelji, delavci, obrtniki – ljudje, ki opravijo vsako narodno delo z navdušenjem in ljubeznijo in mnogokrat še plačujejo stroške iz svojega žepa. Poznam npr. tri mizarje samo v Clevelandu, ki jim ni nobeno zastonsko delo za Slovence pretežko ali predolgo, pa naj gre za šole, cerkev, pristave, narodne domove, časopisno tiskarno ali kar že. V vseh mogočih poklicih in starostih najdemo take Slovence, ne le priseljence, ampak večkrat tudi rojene že v Ameriki. In nič koliko je čudovitih slovenskih žena, ki pojejo v zborih, poučujejo slovenščino, kuhajo in strežejo na slovenskih prireditvah, kamor prinašajo tudi velike količine svojega doma pripravljene peciva, darov za srečelove ali cvetja za okrasitev cerkva, zelenjave za dom za ostarele itd. To so tisti čudovito požrtvovalni ljudje, ki najbolj držijo slovenstvo pokonci, ki z dejanji izpričujejo izjemno močno slovensko identiteto (mislim, da je mnogokrat močnejša od marsikatere v domovini). Vsaka živa skupnost jih vsaj nekaj ima; brez njih bi kvečjemu le životarila.

Ko gledamo ta kontinuum identitete (lahko bi si ga zamislili v smislu Max Webrove idealne tipologije) med dvema poloma (dozdevno samo ameriška, ameriško-slovenska, slovensko-ameriška in dozdevno samo slovenska), bi seveda pričakovali, da so najnovejši priseljenci najbližje šibkejši ameriški in močnejši slovenski identiteti in potomci najbolj časovno oddaljenih priseljencev najbližje samo ameriški identiteti. V glavnem verjetno to drži, vendar je presenetljivo dosti izjem. So slučajji, ko se novi priseljencev neverjetno hitro izneveri slovenski identiteti, enači slovenstvo z nečim negativnim (vsaj v Ameriki), celo s stigo v Goffmanovem smislu, in je na našem kontinuumu npr. dosti bližje ameriškemu polu kot kaka oseba, ki pripada že tretji ali četrti generaciji. Poznam pa spet ljudi, ki so ponosni na svojo slovensko dediščino, čeprav so njih predniki prišli v Ameriko pred več kot sto leti. V preteklosti tudi ni bil povsem brez podlage Hansenov zakon, po katerem naj bi otrok priseljenca želel pozabiti ali vsaj prikriti dediščino staršev, vnuk pa se je želi naučiti. Skratka, etnična identiteta naj bi bila po Hansenovo močnejša v tretji generaciji, ki se čuti že dovolj trdno zasidrana v ameriški kulturi kakor v drugi, saj je druga dosti bolj sama v sebi negotova, razdvojena in ogrožena. Mislim, da je bilo to dostikrat (gotovo pa ne vedno) res v času do izseljenskega preporoda v Ameriki (delno v 1930-ih, a najbolj v 1960-ih in 1970-ih letih), ko se je ameriška družba začela vse bolj odpirati kulturnemu pluralizmu in se je sorazmerno zmanjšal prej silno močan in brezobziren asimilacijski in anglokonformistični pritisk, da ne omenjam nordijske teorije, ki je bila več desetletij prej izredno močna. Zadnja desetletja pripadnost raznim evropskim izseljenskim skupinam v glavnem ne predstavlja več stigme in vzbuja vsaj v večjem delu družbe celo zanimanje in odobravanje, zato se tudi druga generacija (otroci priseljencev) na splošno ne sramuje več svoje »stare« identitete in narodnostnega izvora. Kdor npr. pozna Fante na vasi ali člane Kresa in druge mladinske organizacije v Clevelandu, bo ugotovil, da kljub pogosti uporabi angleščine ta že v Ameriki rojena mladina izpričuje zelo visoko stopnjo slovenske identitete in (po diplomski nalogi hčerke Milice) v veliki večini želi slovensko dediščino ohraniti tudi v življenju in dejavnostih svojih otrok. (Seveda je različen tudi odnos raznih kultur do priseljencev, da ne omenjamo situacijskih dejavnikov, kot npr. gospodarske krize, ki navadno poveča predsodke proti priseljencem.)

Dejavniki: jezik, družina, kultura in zavest

Gotovo je jezik glavni dejavnik identifikacije, ni pa edini in ne nujno vedno najmočnejši (pri muslimanih je dosti važnejša vera). Poznam nič koliko ljudi, ki ne znajo slovensko, a imajo zelo močno slovensko identiteto. Tu bi mogli potegniti vzporednico, na primer z Irco, ne le v njih rodni domovini, kjer jih je nad tri četrtine jezikovno povsem poangleženih, ampak tudi v Ameriki. Zlepa nihče tu več ne zna keltske gelščine, a irska zavest je zelo močna. Naš Slovenski ameriški raziskovalni center pa je tudi priča zanimivim in pogostim slučajem, ko se pripadniki tretje, četrte ali še starejše generacije želijo vsaj nekoliko naučiti slovensko, medtem ko je želja po razkritju slovenskih korenin in domačih krajev prednikov postala tako močna, da take poizvedbe začenjajo presegrati vse naše zmogljivosti.

Pred tedni sem poslal slovensko zastavo v eno najstarejših slovenskih naselij v Ameriki, ker so si jo želeli potomci naših ljudi, ki so tja prihajali od ameriške Civilne vojne naprej. Bil sem prvič med njimi s predavanjem in razstavo za 200-letnico neodvisnosti Amerike; zdaj pa so proslavljali 500-letnico Kolumbusovega odkritja Amerike in so poleg ameriške zastave s ponosom nosili v sprevodu tudi slovensko. Našli so nekje še avbo in ruto, kar je skupaj s krajšim ameriškim krilom nosila ljubka domačinka, učiteljica »v slovenski narodni noši«, kot so mi potem ponosno pokazali na slikah in pisali v pismih. Da, tudi slovensko se učijo in njihova ljubezen do slovenstva je naravnost ganljiva. Imajo pa po več kot stoletje v Ameriki tudi potoze slovenske populističnosti. Ko so Hrvatje zaradi premajhnega števila izgubili svojo župnijo, so se preselili v slovensko, a zahtevali, naj se spremeni ime slovenske cerkve na čast svetnika iz njihove ukinjene fare. Poleg gostoljubnosti so ti dobri ljudje pristali še na to, tako da se danes njihova cerkev imenuje, kot se je prej hrvaška, vse drugo pa je ostalo po starem – tudi prejšnji »slovenski« farni patron. Čeprav manjka slovenskih duhovnikov, samo v tej fari poznam dva tuja, ki sta izredno odprta do Slovencev in skušata ohranjati slovensko dediščino (v živem nasprotju s preteklostjo, ko je tuja duhovščina čisto izvajala hud potujčevalni pritisk).

V drugi stari slovenski naselbini je župnik poljskega rodu in se je med prvimi začel učiti slovensko, potem pa je pomagal voditi krožke slovenskega jezika. Nazadnje so si začeli tudi maše v slovenščini in z domačim petjem in mi to sporočili. G. župnik Božnar iz Clevelanda je ljubeznivo priskrbel pesmarico in pozneje so pisali, kako lepo doživetje je bila slovenska maša s slovenskim petjem. Da plešejo polko, se razume! Niti eden od teh ni bil rojen v Sloveniji, večinoma so že njih starši ali stari starši rojeni v Ameriki. General, sin rudarja, ki je v mladosti sam nekaj časa delal v rudniku, mi je pred meseci napisal krasno pismo, kaj mu pomeni slovenska dediščina, ki ga bom, upam, objavil v njegovem življenjepisu. In dodajmo še primer župnika g. Kumšeta v Clevelandu, ki ni znal nič slovensko, ko je postal tu kaplan. Zdj po skrbni pripravi pridiga v tako lepi slovenščini, da bi človek zlahka mislil, da je šele pred kratkim emigriral iz Slovenije. Nekaj pisem imam tudi od Slovenke, katere predniki so prišli v Ameriko sredi 19. stoletja. Večja skupina se vsako leto zbere v kraju, kjer so ti pionirji nekoč kmetovali – tja pridejo iz vseh vetrov, ona sama več sto milj iz Kalifornije! Še vedno dvojna identiteta!

Odnos med narodnim ponosom in identiteto

Mislim, da je potrebno opozoriti še na zelo pomemben dejavnik v pogledu ohranjanja slovenske identitete, ki je važen posebno v modernih časih, ko so ljudje zapustili kmetije in stopili v tehnološko razviti babilon. Tako je že leta 1929 slovenski ameriški pesnik in skladatelj Ivan Zorman v Zarji, glasilo Slovenske ženske zveze v Ameriki, zapisal: »Kako naj bodo naši mlajši Slovenci ponosni na naše velike može in žene, če jih sploh ne poznajo!?« Podobno lahko vprašamo, kako naj nas Neslovenci spoštujejo, če

dalje na strani.....

RESNO, NERETORIČNO VPRAŠANJE 'BORCEM ZA 27. APRIL

Vse večkrat se ena ali druga skupina ali organizacija tako imenovanih borcev hvalisa, da so oni pregnali okupatorje, ki so med vojno imeli slovensko ozemlje zasedeno. Pridevek "borci" so si seveda naredili sami, trditev, da so se borili proti okupatorju, so si prav tako izmislili sami, zato, da so lahko prepričevali najprej sebe in nato vse druge, da so bili v resnici borci. Odgovor na vprašanje proti komu in za koga so se borili, je že dolgo povsem jasen, pa naj še tako zanikajo, da je bila revolucija tisto, za kar so se borili.

Bolj važno pa je vprašanje zakaj in proti komu se niso borili.

Ko je Nemčija napadla Jugoslavijo in se ji je jugoslovanska vojska postavila po robu, se je komunistična partija odločila, da se proti Nemčiji ne bo borila. In vendar! Takrat je bil čas, več, takrat je bila dolžnost vojske, da se bori. A ti, ki so se nato imenovali borci in sedaj njihovi nasledniki, ki še danes ponavljajo to osmešeno krilatico, se niso hoteli upirati prihajajočemu okupatorju. To navzlic dejstvu, da je bila obramba proti Nemcem (in Italijanom) vsedržavni upor. "Borci" pa pri tem niso hoteli in niso sodelovali. Jasno, po naročilu in v smislu stališča slovenske komunistične partije. Partija namreč ne le, da ni sodelovala v obrambi proti nemškemu napadalcu, ampak je, v kolikor največ mogoče, ovirala vsak odpor in upor. Zato je "dan upora", ki naj bi bil slovenski državni praznik, popolen nesmisel. Kako neki naj bi odpor proti uporu naenkrat postal upor!!!

In kako neki bi bilo mogoče pričakovati, da bi kdo vzel resno in iskreno vojaške poskuse partizanov, ki so si pozneje hoteli pridobiti priznanje, da so se borili proti okupatorju skupaj z zavezniki, da strejo glavo nemškemu nacizmu in italijanskemu fašizmu. "Veličastnost" njihovega boja ali točneje

ničevost in lažnjivi videz je bilo v bistvu izdajstvo. Prvo izdajstvo je bilo že v tem, da so na vsak način hoteli onemogočiti skupno obrambo proti prihajajočemu okupatorju. Drugo in še večje izdajstvo pa je bilo njihovo početje med vojno, ko so se borili, spred pod zastavo in okriljem mednarodnega in protinarodnega komunizma proti vsem tistim delom slovenskega naroda, ki partiji ni mogla zaupati, ki je pravilno presodila partizanstvo in partizane in jih javno, ali vsaj na skrivaj obsodila. To slednje pa postaja vse bolj očitno in škoda je le, da slovenski človek tako širokogruden, da ko obsoja vojne morije, ne obsoja tudi tistih, ki so bili izvrševalci morij, morij med vojno in tistih morij v še večjem obsegu po koncu vojne. Krivdo in odgovornost za vse te morije bi "borci" danes radi natrpali drugim, sami pa naj bi veljali za slovenske osvoboditelje. Kolika ironija tudi pred Slovenijo. Izraz sam, tolikokrat uporabljen in izrabljen, je že sam po sebi skrajno kočljiv. Spomnim se, da ob nastanku Jugoslavije mnogi niso hoteli sprejeti izraza "osvoboditev" in so raje govorili o prevratu.

Po dokaj čudnih naklepih je danes število "borcev" večje kot je bilo ob koncu vojne. Tudi njihova "borba" se nadaljuje. To pot v nekoliko spremenjeni obliki. Gre v prvi vrsti za opravičilo in ponaverjanje dejstev, ki naj bi potrdila, da so se "borci" res borili za osvoboditev. In ko se nekdo bori, se mora boriti proti nekom. Med vojno so se borili proti beli gardi, veliko prej, kot pa je ta nastala. Danes se borijo - kot so se že pred petimi desetletji - proti Cerkvi in proti tistim, ki so jim mar človečanske pravice, za katere se tudi v veliki meri zavzema Cerkev. V tem pa so slovenski "borci" zares edinstveni. Poljski ministerski predsednik (Jerzy Buzek) je pred nedavnim

izjavil, da mora Poljska prelomiti s preteklostjo; edini način pa da je to mogoče, je odpraviti vse privilegije, ki jih uživajo funkcionarji prejšnjega režima in sploh pomesti s komunisti, odnosno jim onemogočiti, da bi za dobo 10-ih let smeli imeti kakršenkoli javen ali vpliven položaj. Nekaj podobnega kot že mnogo prej na Češkem. Vse priznanje Havlu!

In v Sloveniji? Bog pomagaj, kakšna sramota komunizem je propadel, ostali pa so komunisti in to kot da se nebi nič zgodilo. V nobenem primeru ne dopustijo, da bi njihova preteklost bila razkrita in postala očita, da bi se vedelo, kaj so bili in kaj so počeli, predno so postali "demokrati".

Prikrivanje in potvarjanje zgodovinskih dejstev v Sloveniji je ključno za vsako upanje na mirovno sožitje v vojni in še sedaj petdeset let po vojni nasprotujočih se polov. Zločini ne morejo v zgodovinsko pozabo. Primer Rusije in predvsem pokop zadržnega ruskega carja in njegove družine, ki je bila z njim umorjena (seveda po ukazu partije) bi moral biti vzgled in pomislek. Usmrtitev cesarja (in njegove družine v Rusiji, pokol tisočev žrtev v Sloveniji) je ena najbolj sramotnih strani v zgodovini. Tako Jeltsin (svoje čase tudi sam član komunistične partije). Vsa leta je bil samo molk o tem grozotnem zločinu. In tisti, ki so zločin (ali te zločine) izvršili ali pa desetletja o njih iskali opravičila, so krivi. Nihče ne more in ne sme lagati sam sebi in istočasno podajati nesmiselne razlage o krutosti zločina kot politično narekovana potreba. Nič manj kot za Rusijo velja tudi za Slovenijo izjava, ki jo je dal Jeltsin, ko se je javno poklonil žrtvam in njih spominu. Slovenski oblastniki, komunisti ne le, da tega niso voljni ali zmožni, ampak lažejo še naprej, lažejo o sebi in lažejo še o svojih nasprotnikih. Grdo in nesramno lažejo. Le kako dolgo bodo še?!

Canada and the Aboriginal Peoples: Changing the Ties That Bind

For more than one hundred years, Ottawa's treatment of Canada's aboriginal population has left native peoples facing lives filled with joblessness, disease, poverty, delinquency, ill-health and alcoholism. For too many aboriginal people, suicide has become the only means of escape. This century-long relationship, however, is about to change. Ottawa and the provinces have begun a process to radically alter ties between Canada's native population and the rest of the country. What is behind this change in course? A concern over the plight of Canada's native peoples is pushing Ottawa and the provinces, for the first time in Canadian history, to give them extensive powers to determine their own destiny. The end result? The slow but deliberate transfer of land, financial resources and jurisdictional power from the federal and provincial governments to native Indians, Metis and Inuit, as evidenced by the following:

- Ratification of the Nisga'a agreement covering traditional native lands in northern British Columbia
- The Inuit-governed territory called Nunavut (formerly part of the Northwest Territories) will come into existence on April 1, 1999.
- The Meadow Lake First Nation band on the Alberta-Saskatchewan border is scheduled to come to an agreement on March 31, 1999 that calls for the transfer of band

citizenship, lands, resources, education, health care and public works to the First Nation. Taxing powers and the administration of justice remain to be discussed.

- In December 1998 the Nova Scotia legislature passed the Micmac Education Act, handing over legislative and administrative control of community schools to nine First Nations.

- The Vuntut Gwitchin First Nation in the Yukon has signed an agreement that will provide them with a 25% share of all royalties from future resources development on native lands.

- At the present time, 80 different native self-government negotiations are being conducted, 210 negotiations are dealing with land claims and an further 280 land claims are being researched by the federal Department of Indian Affairs.

This somewhat confusing pattern of self-government negotiations, land claims settlements and land claims research is the result of variations in treaty histories and varying levels of provincial commitments to these initiatives. For example, only British Columbia, Saskatchewan and Newfoundland recognize the inherent right of natives to self-government. Treaties signed between the aboriginal peoples and Ottawa are undergoing a closer scrutiny to determine their original intentions in the aftermath of the 1997 Supreme Court of Canada

"Delgamuukw" ruling. It declared that native oral and tribal recollections of treaty agreements had equal status with the paper copies of those same agreements held by the federal and provincial governments. In the end, the successful outcome of all of these negotiations will be the creation of three overlapping levels of government: Ottawa, the provinces and the First Nations will share some jurisdictions, for example, health. In other fields - for example, child welfare and education - the First Nations will maintain exclusive control, while Ottawa will oversee national defence and currency.

Adding a further element to the ongoing negotiations is the changing demographics of the aboriginal population in Canada. The 1996 census pointed out that about 800,000 native Indians, Metis and Inuit were living in Canada, a growth of 200,000 over the past thirty years. It is estimated that the population will rise to one million by 2010. Natives are also entering the mainstream of Canadian life: Nearly 42% of Canada's native Indians live off the reserves, a 50% increase over the past decade. With respect to higher education, only 20 native Indians were attending post-secondary institutions thirty years ago. Today, that number is close to 28,000. A generation of native peoples is

rising to the fore, one that is educated in business and law.

The federal and provincial governments and an overwhelming majority of aboriginal leaders are committed to this process. Not everyone, however, is supportive. University of Calgary political scientist Tom Flanagan contends that Ottawa is heading down the wrong road. As he states, "We are heading into a period of intense conflict." With respect to non-aboriginal public opinion, Canadians are sympathetic to the plight of natives and want to redress the abuses that have occurred over the past century. However, they are also concerned about the political and financial costs associated with these far-reaching negotiations. Provincial and federal governments are willing to go only as far as public opinion will let them go. Despite these hesitations, reform of the long-held relations between Canada's native population and the rest of Canada is occurring. What the eventual outcome will be, no one can predict with certainty. In the end, the only real certainty is change.

By
Tomaž Mauser

Kratke novice

Ljubljana, Slovenija (Reuters), June 16, 1999.

1000 skeletons, v glavnem Hrvaških vojakov, ubitih po II. svetovni vojni je bilo odkopanih pri gradnji ceste v bližini Maribora.

Hrvaški vojaki (tudi Slovenci), ki so poskušali zbežati iz Jugoslavije ob koncu vojne, pred zmagoječimi komunisti so bili "imprisoned and shot by the third army, made up mainly of Serbs." Zgodovinarji sodijo, da je tam zakopanih še 6000 do 7000 žrtev.

Pa se čudimo žrtvam v Kosovu. Ta burka je stara že nad 50 let! Koliko je še neodkopanega tudi drugod po Sloveniji!

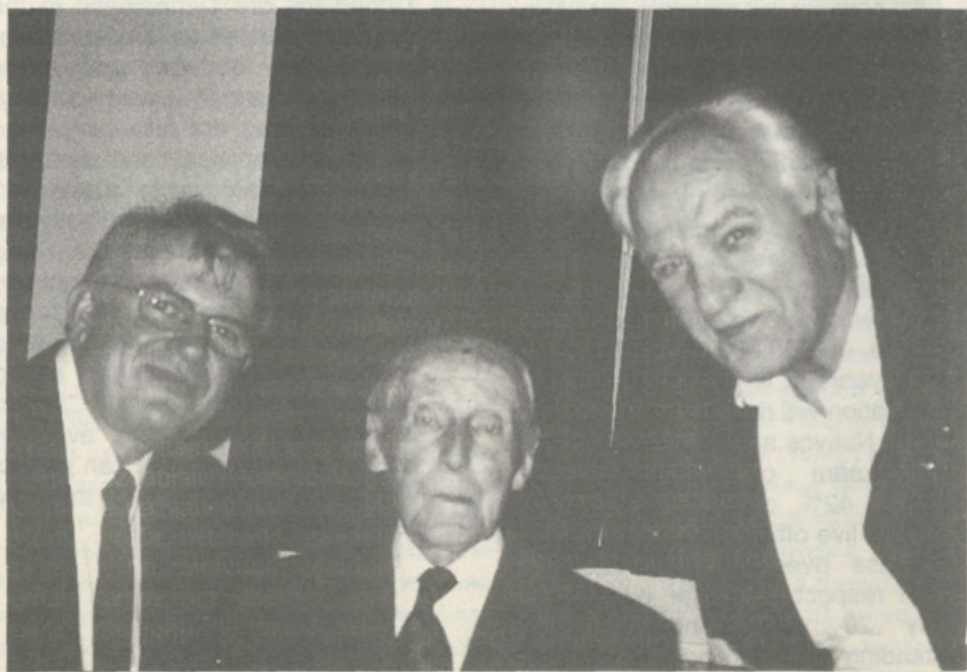
Predsednik ZDA Bill Clinton bo okoli 20. junija, med obiski v Evropi, s soprogo Hillary verjetno obiskal tudi Slovenijo. Število častne in varnosne straže bo nad 800 članov. Predsednik Clinton naj bi v parlamentu in na Kongresnem trgu naslovil Slovence. To je prvi obisk ameriškega predsednika v Slovenijo. Kje bodo prenočili 800 stražarjev, ki ga bodo varovali? Zanimivo bo slišati, kaj naj bi imel preds. Clinton za povedati Slovcem, še posebno nihajočim politikom.

14. maja t.l. se je z odlokom nadškofa Franca Rodeta začel uradni postopek za razglasitev za blaženega ljubljanskega nadškofa Antona Vovka, ki soga komunisti mučili in v Novem mestu polili in zažgali z bencinom. Dr. Rode ga imenuje "podoba neuklonjive Slovenije pod totalitarno oblastjo". Kandidati za blažene so še F. Baraga, Janez Gnidovec, Vandelin Vošnjak in Lojze Grozde. Izostal je pa zopet mučenik dr. Lampert Ehrlich.

25. obletnica mašniškega posvečenja salezijanca č.g. F. Slobodnika je bilo lepo slavje pri sv. Gregoriju v Hamiltonu v nedeljo 13. maja. Po maši s somaševalci in drugimi gosti, ki jih je bilo nad 400 so se zbrali k obedu in proslavi tega praznovanja. G. župniku čestitamo in mu želimo še dolgo delovanje med svojimi župljani!

Olimpijc Leo Štukelj v Kanadi.

Ob svojem obisku sestanka Olimpijskega Komiteja za leto 2008 se je priljubljen telovadec g.L. Štukelj, 3kratni olimpijski zlati medalist ustavil med Slovenci. V nedeljo se je udeležil Walkatha a za Dom Lipa, zvečer pa je bil gost na večerji, ki jo organiziral njemu v čast častni konzul g.j. Slobodnik. Kakih 200 Slovencev se je udeležilo recepcije, prirejane v čast najsta rejsemu olimpijskemu zmagovalcu s kratkim in lepim programom v dvorani Brežmadezne (pel je združeni pevski zbor obeh župnij) v sredo proti večeru. Po njegovem nasvetu za dolgo življenje: "Ne kadite, pijte malo, veliko hodite in nikdar ne hitite" se je g. Leon Štukelj poslovil od skupine in poletel nazaj v Slovenijo.

Olimpijc Leo Štukelj in Avguštin Kuk, univerzitetni prvak v metu diska (Torino in Toronto), obujata spomine na ljubljanski Stadion in Ilirijo v navzočnosti g. J. Slobodnika, častnega konzula Republike Slovenije.

Zopet je posegla bela žena smrt med naše vrste v Torontu ter nam iztrgala Lojzeta Babiča, rojenega v avgustu 1915 v Bojanji vasi blizu Metlike v Beli Krajini.

Kot odločen protikomunist je stopil k Vaškim stražam kmalu v začetku revolucije v Sloveniji, po vojni pa je emigriral v Kanado v letu 1948. Poročil se je s Stanko Pušenjak iz Veržeja. Imela sta tri hčerke od katerih sta dve poročeni, najstarejša Marija pa je pred leti stopila v red Sionskih sester v Torontu. Od vsega začetka je bil aktiven pri društvu Tabor in nekaj let tudi v odboru ter sodeloval pri pionirjih, ki so zgradili spominski križ za pomorjene domobrance v Midlandu, kamor romamo vsako leto in prirejamo spominsko proslavo pri križu. Vsestransko je bil aktiven za dobra dela, zlasti pri ustanovnem odboru in gradnji starostnega doma Lipa, kjer je sodeloval do zadnjega, dokler mu je dopuščalo zdravje. Sredi leta 1998 je zvedel pri zdravniku, da je resno bolan. Mirno je čakal na smrt, ki ga je rešila trpljenja 10. aprila 1999 v zgodnjih jutranjih urah. Na pogrebu se je zbrala velika množica rojakov in rojakinj, cerkev se je napolnila do zadnjega kotička, sveto mašo je daroval njegov rojak in sosed g. Franc Slobodnik, župnik iz slovenske fare v Hamiltonu. Njegov brat Jože Slobodnik, ugledni podjetnik in častni konzul v Torontu je po maši imel lep nagovor o pokojnem Lojzetu. Na pokopališču pa se je ob grobu od njega poslovil predsednik Tabora in njegov osebni prijatelj, Blaž Potočnik. Pri maši sta prepevala moški zbor obeh župnij ter dekliški zbor; moški zbor je vodil Ignac Križman, dekliškega pa Silvija Kolarič. Pri oltarju so g. Slobodniku asistirali še trije duhovniki. Tudi na pokopališču se je zbrala velika množica ljudi, da se poslovijo od dobrega in vernega Slovenca.

+ Pokojni Lojze Babič

Poslovilni govor za pokojnim g. Lojzetom Babič dne 14. aprila 1999.

Dragi Lojze!

V imenu društva T A B O R bi se rad poslovil od Tebe na Tvoji zadnji poti! Vsa leta si bil zvest član Tabora v začetku tudi v njegovem odboru, posebno še ko smo združeni postavljali spominski križ pomorjenim domobrancem v Midlandu kamor hodimo vsako leto ter se spominjamo svojih mučencev, ki so darovali svoja življenja za vero in domovino. Za vse svoje delo, ki si ga opravljal za starostni Dom Lipa od vsega začetka in tudi pri svoji župniji, Te bo Bog bogato poplačal. Ženi Stanki in vsem trem hčerkam bo ostala nenadomestljiva vrzel, saj so izgubili dobrega moža, očeta in starega očeta. Tudi slovenska skupnost Te bo pogrešala, saj si bil vedno pripravljen pomagati ljudem, ki so bili v stiski ali v problemih.

Starostni Dom Lipa je s Tvojo smrtjo izgubil neumornega garača, ki je od vsega začetka pomagal na vse načine izboljšati življenje mnogim ostarelim in bolnim rojakom in rojakinjam. Tudi prijatelji pri Taroku in balinanju Te bomo zelo

pogrešali. Življenje Ti ni bilo postlano z rožami, mnogo si pretrpel med vojno vihro, toda klonil nisi, ostal si zvest svojim načelom in Bogu, za kar boš bogato poplačan.

Kot begunca Te je sprejela Kanada v letu 1948, opravljal si različna dela dokler nisi dobil stalno zaposlitev pri Imperial Oil. C., kjer si ostal do svoje upokojitve. Tudi kot upokojenec nisi miroval, ampak si dan za dnem pomagal pri gradnji starostnega Doma. Tudi v trpljenju si mirno čakal dneva ko Te bo Bog poklical k sebi po zaslužno plačilo!

Mirno počivaj dragi Lojze v tej kanadski zemlji ki Ti je dala zatočišče, ženi Stanki in vsem trem hčerkam in njihovim družinam pa izrekam v imenu društva T A B O R še enkrat iskreno sožalje!

Tvoj prijatelj

Blaž Potočnik

pred. Tabora
Toronto 14. april 1999.

+ Tone Purkart

17. marca je v Torontu poteklo življenje g. Toneta Purkarta. Pokojni je bil zaveden Slovenec - domobranec in navdušen pevec cerkvenega zbora Marje Pomagaj vsa leta. Pogrešali ga bomo vsi, ki smo ga poznali, predvsem pa blaga žena Jožica, ki mu je zvesto lajšala bolečine in hčerka Irena z možem. Vsem izražamo iskreno sožalje!

+ Salezijanec Karel Ceglar,

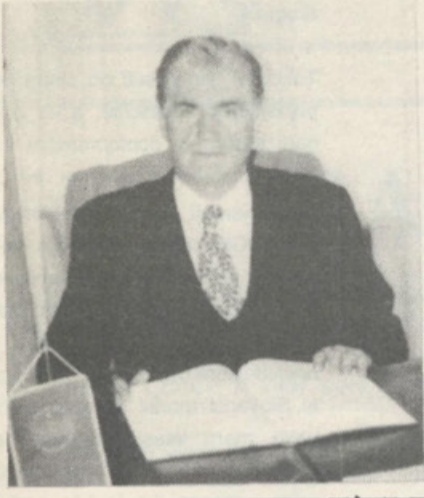
V nedeljo, 13. maja je na Rakovniku pri Ljubljani umrl navdušen Slovenec, salezijanec, večletni župnik pri sv. Gregoriju Velikem v Hamiltonu, č.g. Karel Ceglar in se pridružil pokojnima bratoma-duhovnikoma. Sobratom salezijancem in njegovi sestri naše sožalje: Pokojnika pa se spominjajmo v molitvi.

+ g.a. Kristina Štih

Gospa Kristina Štih je po dolgem trpljenju, ki ga je potrpežljivo prenašala, zatisnila svoje oči za vedno. Zalujočemu mozu Antonu, sinu in petim hčerkam naše globoko sožalje.

DR. Ludvik Toplak, rektor Mariborske Univerze, je bil ponovno izvoljen na to prestizno mesto, za nadaljna stiri leta. Podjetnemu in uspesnemu pedagogu, spostovanim in cenjenim tudi v mednarodnih akademskih krogih, k izvolitvi iskreno cestitamo!

Urednistvo S.D.

Zlata poroka Šušteršičevih

Za 50. obletnico poroke so svojim dobrim staršem zavedni otroci Rosemary, John, Heidy in Michael priredili lepo slavnostno kosilo v slovenski restavraciji Linden v zahvalo za vso njuno skrb in dobroto. Marsikatero oko prisotnih prijateljev se je orosilo pri prisrčni prireditvi v nedeljo 16. maja t.l. Slavljenca g. JANEZU IN GE. ŠUŠTERŠIČ naše iskrene čestitke z najboljšimi željami za bodoča leta.

Uredn. in Upr. S.D.

SLOVENIJA IN NJENE MEJE

Msgr. Franc Gabrovšek

Slovenski politik in diplomat Monsignor Gabrovšek je v svojem Dnevniku, pisanem v zdomstvu, pojasnjeval napore gotovih Britancev, ki so bili zainteresirani ustvariti po vojni državo Slovenijo, skupno s Julijsko Benečijo, tržaškim ozemljem in slovensko Koroško. Škoda da o the mačrtih niso bili obveščeni člani Akcijskega odbora v Rimu, ki so se trudili propagirati isto idejo, pa so jih še pred par leti nekateri slovenski zgodovinarji dolžili izdajstva "jugoslovanskega naroda". Danes navajamo nekaj podatkov o the načrtih.

Skozi vsa leta svoje politične emigracije je Gabrovšek posvečal posebno pozornost politični bodočnosti slovenskega naroda in mejam Združene Slovenije. Ker je bil rojen v bližini jugoslovansko - italijanske meje, kakršno so Italijani izsilili ob koncu prve svetovne vojne in ker je kot kaplan služil tudi v župnijah, ki so po prvi svetovni vojni pripadle Italiji, se je z umom in srcem boril za pravično etnično mejo med Italijo in Združeno Slovenijo. V emigraciji je poleg člankov in govorov o tem vprašanju napisal tudi brošuro o jugoslovansko-italijanski meji v angleščini.

Vsaka politična emigracija si mora prizadevati, da dobi stik z ljudmi v deželi, v katero se je zatekla in po možnosti tudi njih podporo za dosego svojih političnih ciljev. To ni prav lahko delo, je pa nujno, če emigrantski politiki hočejo doseči uveljavitev svojih pravic in s tem popravilo krivic, ki so jih nasprotniki zagrešili nad njih domovino.

To je bila naloga tudi štirih predstavnikov SLS, ko so se na begu iz Jugoslavije ustavili v Londonu. Vsi ti štirje so znali nemški jezik, ki so se ga naučili v nemških šolah. Samo Kuhar je znal tudi francosko in angleško in samo on je imel skušnjo s tujino, saj je studiral v Parizu in naredil doktorat na Ecole des sciences politiques v Parizu. Ostali trije so se šele začeli učiti angleškega jezika, se privajati življenju v tujini in trkati na tuja vrata.

Kmalu po svojem prihodu v London, je imel Gabrovšek sam kakor tudi njegovi politični somišljeniki priliko srečati vplivne Angleže, ki so bili, vsaj po njih besedah sodeč, razumevali za slovenske probleme. Taka srečanja in poznanstva so,

naravno, Gabrovška razveselila, da je tudi v enem od prvih radijskih govorov, namenjenem Slovincem v domovini, poudaril, da imamo prijatelje v tujini, kar nas lahko navdaja z upanjem v končno uresničitev slovenskih pravic. Toda kaj hitro je Gabrovšek moral ugotoviti, da je bil njegov optimizem preuranjen in da je v resnici bilo več nasprotnikov kot pa simpatizerjev Slovenije. V tem oziru so se razmere stalno slabšale iz leta v leto in to tako, da je Gabrovšek postal pesimist in se spraševal, kaj bo s Slovenijo, ali bomo Slovenci kot narod še preživeli to veliko preizkušnjo zadnje svetovne vojne.

Jeseni 1941 je inginir Leader, ravnatelj mežiških svinčenih rudnikov obiskal dr. Miha Kreka. Ta Anglež je po prvi svetovni vojni študiral montanistiko nekaj časa tudi v Leobnu v Avstriji in zato znal nemško. Ker so bili rudniki last angleške Mežica Mines Ltd, je kot Anglež postal ravnatelj rudnikov in ostal na tem mestu do nemškega napada na Jugoslavijo. Kreku je povedal, da prerasuje zemljevide, ki so jih naredili tujci (Švicarji, Italijani, Nemci), ki ponazarjajo severno in zapadno mejo Slovincem. To delo je bil torej samoiniciativno, kar je brez dvoma presenetljivo in dokaz precejšnje zavzetosti tega Angleža za teritorialen obseg Slovenije. Povabil je Kreka in Kuharja naj obiščeta njegovega šefa, ki ga Gabrovšek imenuje dokaj nerodno kot "glavnega kontrolorja, kapitalista" družbe, ki je imela med drugim tudi svinčene rudnike v Rajblju in v Pliberku.

Tega šefa sta Krek in Kuhar obiskala 19. oktobra 1941 v njegovi podeželski rezidenci. Ko sta bila pri njem, jima je povedal, da je njegova želja imeti vse te svinčene rudnike v eni in isti državi in izvažati rudo iz pristanišča iste države, to je iz Trsta. In to državo, v kateri naj bi njegova družba izkoriščala rudnike, je imenoval slovensko državo. Jugoslavija ga ni zanimala in mu ni bila simpatična. Zakaj mu ni bila simpatična, Gabrovšek ne pove; pripominja samo, da je dobro vedel za ponašanje Beograda med obema vojnoma. Škoda, da je ta vidik postal nepojasnen, kajti prav verjetno je, da je mož to svojima gostoma pojasnil. Očividno je bil prepričan ali vsaj upal je, da bosta Slovinci podvzela

politično akcijo v tej smeri, to je za neodvisno slovensko državo; oba je zagotavljal, da jima odpre pot do Churchilla, kadar bi onadva želela.

Par dni pozneje, 23. oktobra, pa so bili Krek, Kuhar in Gabrovšek povabljeni v prostore South African Bank (London Hall?). Povabila jih je družba Charles A. Moering G.B. Najprej jih je tam sprejel ing. Leader in povpraševal slovenske goste, če imajo kaj novic o razmerah v Mežici. Nato jih je predstavil svojemu šefu Kirkpatricku, predsedniku družbe Charles A. Moering in sam tolmačil pogovor s tem predsednikom, kajti naši politiki so govorili nemško. Predsednik je poudaril, da se vsi pri družbi močno zanimajo za razmere v Sloveniji, ker vsi njihovi rudniki leže na slovenskem ozemlju. Ponovil je tudi sporočilo, da pri družbi prerasujejo razne tuje zemljevide, ki ponazorujejo slovenske etnografske meje na zapadu in severu.

Gabrovšek nadaljuje s poročilom in pove, da jih je Leader nato peljal h šefu - seniorju, a ne pove njegovega priimka. Človek bi mislil, da je to bil morda Charles A. Moering ali vsaj nekdo iz te družine lastnikov tako imenovane družbe. Ta šef jih je sprejel in Kuhar je tolmačil. Šef - senior je ponovno načel vprašanje politične bodočnosti Slovincem in njih ozemlja. Pri tem razpravljanju je vedno rabil izraz "slovene state", slovenska država. Na ta način je spročil razgovor o bodoči obliki slovenskega ozemlja. Krek je predstavil svoje in svoje stranke stališče glede slovenske politične bodočnosti. Ponovil je standardni slovenski program Združene Slovenije v Jugoslaviji. Izrazil je svoje prepričanje, da je 95% verjetnosti, da bo Jugoslavija obnovljena kljub velikim trenjem med Srbi in Hrvati. Dodal pa je še drugo varianta za slučaj, če bi omenjeni jugoslovanski okvir bil nedosegljiv. V tem slučaju naj bi se Združena Slovenija skupno s Hrvati vključila v kakršnokoli politično kombinacijo, ki bi jo Angleži formirali v Srednji Evropi, toda brez Nemcev ali Italijanov. V nobenem slučaju pa Slovenci ne bi pristali, da bi prišli ponovno pod Habsburžane. Končno je Kuhar pristavil še tretjo varianta. Če bi se izkazalo, da bi bila oba imenovana programa nesprejemljiva ali pa iz kakršnihkoli vsrokov

neizvedljiva, potem naj bi Slovenija postala ozadje svobodne luke Trsta, ki naj bi bil pod angleško kontrolo. Ker so Gabrovškovi zapiski preveč skromni, ni moč razbrati jedro obeh nejugoslovanskih programov. Kakšna naj bi bila srednjeevropska zveza brez Nemcev in Italijanov? Težko si je kaj takega predstavljati. In Kuharjev predlog naj pomeni Svobodno slovensko državo brez Trsta ali s Trstom - svobodno luko? In vse skupaj angleška kolonija? Vsi ti predlogi žalostno izvenijo kot da bi bili Slovenci brez politične volje in brez političnih idej, željni nekega tujega gospodarja. Spoštovanja si narod na tak način res ne more pridobiti. To še toliko manj v družbi, v kateri so se ti trije Slovenci znašli in v kateri je tujec bil edini pobornik za slovensko državo in ni dobil njih političnega pristanka.

Šef-senior ali "stari" kot ga Gabrovšek večkrat imenuje, je pripomnil, da se mu zdi Trst 'prevelik' za svobodno luko. Morda je tudi mislil, da načrt svobodne luke ni prav realistična rešitev, ker je poznal primer Reke. Dejal je namreč, da je leta 1919 bil pripravljen načrt za svobodno luko na Reki. Na razpolago je bil tudi denar - Gabrovšek pripominja - okoli dva milijona funtov za izvedbo, če je prav razumel številko. Ta načrt je propadel zaradi akcije D'Annunziovih arditov.

Vsi trije Slovenci so ponovno poudarili, da želijo v Jugoslavijo in tam svobodno živeti. Vedeli so pa, da Jugoslavija ne bo zanje ničesar naredila, da se bodo morali sami boriti za svoje meje in Združeno Slovenijo. Krek je prav tam pripomnil, da jugoslovanski zunanji minister Momčilo Ninčič v skrbi za srbske meje ne najde prilike, da bi malo poskrbel še za slovenske.

Pogovor je tekel tudi o odnosih slovenskih politikov z jugoslovansko vlado. Naši so zatrdili, da jugoslovanska vlada ne ovira slovenskih politikov, če v Londonu raznim političnim krogom pojasnjujejo slovenske mejne probleme. Iz te izjave se vidi, da je Krek skrbno pazil in se popreje informiral, koliko in kaj slovenski politični zastopniki v tujini smejo delati izven direktnega nadzorstva jugoslovanske vlade.

Konec prihodnjič...

Torontska kronika

nadaljevanje s str. 3

razkrojene članke župnijskih skupnosti k sv. maši na Veliki četrtek, k češčenju sv. križa na Veliki petek, k blagoslovu jedil na Veliko soboto in večerno vigilijo, k slovesni maši na Veliko nedeljo zjutraj.

Portugalska katoliška skupnost v Torontu že več let uprizarja v bližini svojih cerkva veličasten Pasijon. Procesijo po toronskih ulicah spremlja vsako leto veliko obiskovalcev. V tisoče jih štejejo... Naj bo to opomin, znamenje mnogim, da je Kristus naša rešitev, naš končni cilj in zmaga! Anica Resnik.

... tja v Indijo, Koromandijo pa cesta ne pelje nobena (Kaj mislim o narodni spravi)

Niso bili samo Rimljani, ki so uveljavili načelo "Vae victis", ne zato, ker so bili prepričani, da je to pošteno, pač pa zato, ker so kot zmagovalci to zmogli. Zmagovalci v drugi svetovni vojni, sile zapadnih zaveznikov, so omogočili tudi slovenskim komunistom priti na oblast, ki so jo nato z vso največjo krutostjo neusmiljeno in krvoločno izvajali. Ker so imeli vso oblast v rokah, to ni bilo težko, nerazumljivo je le, da so vrhovi oblasti do neke mere uspešno prepričali ljudi, da je bilo njihovo početje ne le nujno, marveč tudi pošteno. In vendar, za mnoge neodpuščljivo! Po slovenski osamosvojitvi in z njo navideznemu sesulu komunistične oblasti je nekdanji tiha razdvojenost začela glasno odmevati, kar je ljudi dobre volje nagnilo k prizadevanju o spravi; za spravo se je zelo prizadeval in potrebo po narodni spravi nenehno poudarjal bivši ljubljanski nadškof Alojzij Šuštar, z njim pa tudi Cerkev na Slovenskem na splošno.

Ni dvoma, sprava je na mestu - in gre za spravo, ne pa za neko zamegleno narodno pomirjenje Kučanovega kova - potrebna za zdravo preživetje sedanje moralne krize, ki razdvaja slovenski narod in preprečuje, da bi splošni napor za rast in blaginjo ostali brezplodni in s tem kremenito zavirali napredek in stavljali pod vprašaj preživetje samo.

Čisto na kratko naj bo povedano, kaj je bistvo sprave. Bistvo sprave je odpuščanje, odpuščanje tistega, ki so mu bile zadane večje krivice, tistemu, ki je te krivice prizadejal. Nasprotni postopek ali proces ne more koristiti ne njenemu namenu in še manj njenemu pomenu. Sprava o razdvojenosti Slovencev mora premostiti in za vedno zaustaviti nenehno enostransko ponavljanje in pogrevanje vojnih dogodkov in še bolj potvarjanje resničnosti tistega časa. To pa seveda ne pomeni, da je treba istočasno pozabiti vse tisto in tisto gorje, ki se je takrat zgodilo.

Nasprotno, zamolčanost zgodovinskih dejstev in še bolj načrtno potvarjanje in zlaganost spravo popolnoma izključuje. Čisto po svoje je o tem razmišljala dr. Igor Urbas in najbrže po naročilu od zgoraj tudi dr. Boris Paternu. Ni pa kaj oporekati Urbasu, ko pravi, da spravo potrebuje tisti, ki je grešil in to prizna in mu je žal.

Predstavnik sedanje, hvala Bogu okrnjene Jugoslavije pri Združenih narodih je na opozorilo, da je njegova vlada kriva pobojev na Kosovu, ki jih je načrtno in niti ne skrito počela srbska vojska in ki so o njih na razpolago vidni in neizpodbitni dokazi, kratkomalo zatrdil, da vse to ni res. Dolga leta so slovenski komunisti zatrjevali, da Teharje, laški in hrastniški rudniki, Kočevski rog in kraška brezna niso stvarnost. Kasneje so se načrtno skušali izogniti spominu in opominu na ta največji slovenski holokost v zgodovini slovenskega naroda z načrtno in načrtovano molčečnostjo. Ko to ni moglo več povsem zadostovati, so se zatekli in zatekla se je prav tako uradna, seveda rdeča Slovenija v prebrisan način sprenevedanja, češ da je treba pozabiti na krivice in zlasti na krivce. Dejansko pa še veliko več, treba je kaznovati tistega, ki je krivca izsledil ali ga skušal razkrinkati. V primeru vseh mogočih "afar" so taisti dosegli zavidljiv uspeh, ko se je dokazljivo gradivo začelo gmaditi ob imenih Kučana in Drnovška. Podobno je tudi s partizanskimi poboji po končani vojni, saj dolga leta so bili ne le popolna tajnost, pač pa celo nekaj, kar se ni zgodilo in se sploh ni moglo zgoditi. Res, zgoditi se ne bi smelo nikoli!

Bila pa je tudi zlagana borba iz strani OF in NB proti okupatorju. Partija je tudi zakrknjeno lagala, a šele kasneje, o zavezništvu komunistov s Hitlerjem in Hitlerjevo Nemčijo. V slovenskem primeru se je izkazalo, da je partija kasnejši partizani in danes

Drnovškova stranka in Kučan s svojim okoljem - ne le bojkotirala, marveč aktivno in očitno nasprotovala in kolikor mogoče onemogočala vsak odpor proti napadu Nemčije in Italije, ko je bila Jugoslavija napadena in je bil odpor proti napadalcem državljanska in narodna dožnost. Takrat je bil čas borbe; vse govoričenje o kasnejšem uporju je le mit in lažnivo verovanje, kar je potrebno na eni strani razkrinkati in na drugi lepo priznati. Tudi tako imenovani "dan upora" je bil v času komunističnega zavezništva s Hitlerjem v prvi vrsti potrdilo vojne napovedi zapadnim zaveznikom in posredno tudi potrdilo o zavezništvu s Hitlerjem, v kolikor je on bil v vojni z zapadnimi zavezniki.

Res, v slovenskem primeru gre za medvojne razmere in celo za sodelovanje z okupatorji, z nacistično Nemčijo in fašistično Italijo; nikakor ne bi bilo odveč preučiti vse podrobnosti, ki bi osvetlile obremenilna dejstva, kdo je več z njimi sodeloval, ali partizani ali domobranci - in bodimo si na jasnem, partizani so veliko, morda več z Italijani kot z Nemci. Dejstvo je in ostane: sodelovali so.

Veliko bolj pereče pa je vse, kar se je dogodilo po končani vojni. V tem je jedro okoliščin, ki naj bi narekivale in tudi omogočile spravo. Ni mogoče in tudi ne smemo spojiti dogajanj med vojno in dogajanj po vojni. Domobranci so se borili med vojno za nekaj in proti nečemu; partizani so se borili med vojno proti nečemu in za nekaj - vsaj mislili so. Po vojni pa so samo pobijali in klali, dejansko še veliko bolj kruto kot Miloševićeva vojska na Kosovu. Razumljivo je, da tega ni lahko priznati in dokler je imela partija popolno oblast, njej tudi ni bilo treba; in ker ima tudi danes še vedno večji del oblasti, ji še vedno ni treba. Vsaj takšno je njeno stališče. Tako se ni čuditi, če danasnji predstavniki NOB, katere članstvo narašča iz dneva v dan,

opravičujejo pokole tisočev in tisočev, za kar naj nihče ne nosi nobene krivde, istočasno pa znova in znova sodnjisko preganjajo Vinka Levstika kot edini primer, ki mu skušajo dokazati neko krivdo, pa čeprav je bilo že ponovno dokazano drugače.

Težko bi bilo pustiti ob strani dejstva, ki pojasnjujejo okoliščine, a ko je prišlo do partizanstva in domobranstva in sprejeti razlago, češ da so eni in drugi bili revolucionarji, ko ni več nobenega dvoma, da je OF začela revolucijo veliko prej, predno je nastala tako imenovana borba proti okupatorju. Če je bivsim partizanom, nekdanji OF in NOB ter njihovim naslednikom danes vsaj malo na tem, da bi Slovenci morali in mogli doživeti vsaj neko mero vseslovenskega narodnega razvoja, je na njih, da kot zmagovalci v vojni - zmaga jim je bila podarjena od zunaj - vsaj priznajo, če že ne obžalujejo, da niso bili pravični in človeški v svoji zmagi. Vsak drugačen postopek izgubi ves smisel.

Le kdaj se bo to zgodilo! In ko jim je bila, preveč dobronamerno, punujena roka sprave! Oholo bi bilo in nemodro, ko bi - in v prvi vrsti gre za povojne poboje - ko bi žrtve in svojci žrtev in tisti, ki z njimi sočustvujejo srepo zavračali možnosti sožitja in spravo, če bi jim bila ponujena; še vse bolj nemodro in naduto in proti vsem pričakovanjem iskanja sprave pa je, ko tisti, ki bi dejansko morali prvi spravo iskati, o njej niti slišati ne marajo, kar pa more biti na dolgi rok zelo nespametno ali celo pogubno.

c.j.m.

Slovensko letovišče 16-7-98

Tako smo včasih sadili krompir.

Danes pa ...

Slovenska dekleta 50 let po odsluženem KONTRAKTU.

Iz arhiva S.D.

Pismo uredniku: Cenjeni gospod!
Tukaj Vam pošiljam 3 dolarje za naročnino za eno leto.
Ne vem kdaj je potekla ali nimam nobenega časa, ker sem zaposlen v Mestni Bolnišnici. Zraven delam hišo za mojega sina in to že dve leti, ker nimam več energije, ker moja leta so mi jo vzela, kmalu 75 let, sicer se gre VAŠE IDEJE SO DOBRE, ALI SPOLNJENE NE BODO. MOČNEJSI IMAJO TRDO PALICO...
Indianapolis, 31 maja 1954.

**Bogastvo ne da modrosti
in za denar se poštenje ne kupi.**

A.M. Slomšek